

Riksdagens protokoll

Nr 75

8 maj 1974

Debatter m. m.

Onsdagen den 8 maj

Anslag till polisväsendet, m. m.	3
Inrättande av ett brottsförebyggande råd, m. m.	32
Anslag till vuxenutbildning	54
Interpellation nr 80 av herr Lindkvist (s) om ökad sysselsättning inom byggnads- och tillverkningsindustrin i Stockholmsområdet	74
Meddelande ang. enkla frågor:	
nr 188 av herr Stridsman (c) ang. skyldigheten att förse cykel med belysning	76
nr 189 av herr Schött (m) om ersättning åt jordbrukare för sandstormsskador	76

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 8 maj

Justitiekommitténs betänkanden

Nr 11 ang. anslag till polisväsendet, m. m.	3
Nr 10 ang. anslag till brottsförebyggande rådet, m. m.	32

Kulturutskottets betänkande

Nr 12 ang. vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.	54
---	----

Utbildningsutskottets betänkande

Nr 20 ang. vissa anslag till vuxenutbildning	54
--	----

Trafikutskottets betänkande

Nr 16 ang. anläggande av Göteborg-Landvetter flygplats	73
--	----

Näringsutskottets betänkande

Nr 28 ang. uppskov med behandlingen av vissa ärenden	73
--	----

Civilutskottets betänkande

Nr 24 ang. uppskov med behandling av vissa ärenden	73
--	----

Nr 75
år 1974

Skatteutskottets betänkanden

Nr 26 om höjning av schablonavdraget vid beräkning av inkomst av tjänst	73
Nr 27 om vissa frågor rörande taxeringsnämnder	74
Nr 28 om skattebefrielse för viss stiftelse	74
Nr 31 ang. ändring i förordningen om utjämningskatt å vissa varor, m. m.	74

Utrikesutskottets betänkande

Nr 4 ang. medel för det nordiska ministerrådssekretariatet i Oslo	74
---	----

Kulturutskottets betänkande

Nr 13 ang. 1975 års verksamhetsbudget för det nordiska kultursamarbetet m. m.	74
---	----

Onsdagen den 8 maj

Kl. 10.00

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

§ 1 Föredrogs, men bordlades åter lagutskottets betänkande nr 17, försvarsutskottets betänkanden nr 19–23, socialutskottets betänkande nr 23, jordbruksutskottets betänkande nr 19 samt näringsutskottets betänkande nr 27.

§ 2 Anslag till polisväsendet, m. m.

Föredrogs justitieutskottets betänkande nr 11 i anledning av Kungl. Maj:t:s i propositionen 1974:1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1974/75 till polisväsendet, m. m. jämte motioner.

Herr TALMANNEN yttrade:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkande framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Punkten 2 (Länspolischeforganisationen)

I denna punkt behandlades motionen 1974:382 av herr Johansson i Växjö m. fl. (c, m, fp) vari hemställts att riksdagen för Kungl. Maj:t som sin mening gav till känna att vid de fortsatta övervägandena om den regionala polisorganisationen borde särskilt beaktas önskemålen om en samordning av hithörande anslag på polisväsendets stat i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet hemställde

att riksdagen i anledning av motionen 1974:382 gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande anslagen till länspolischefernas expeditioner, m. m.

Reservation hade avgivits

1. av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s) och Nygren (s), fru Bergander (s) samt herrar Nilsson i Visby (s) och Pettersson i Västerås (vpk) som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen skulle avslå motionen 1974:382.

Punkten 4 (Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.)

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1974:1 bilaga 4 --- justitiedeparte-

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

mentet – under punkten B 4 (s. 63 och 64) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 46 970 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:197 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde att den del av säkerhetspolisens organisation som innebar registrering och rapportering av politisk verksamhet och inblandning över huvud upplöstes, att riksdagen uttalade att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen enbart inriktades på att motverka spionage och förebygga fascistiska ligors verksamhet samt att förevarande anslag reducerades i enlighet därmed.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet skulle avslå motionen 1974:197 i denna del,

B. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:t:s förslag och med avslag på motionen 1974:197 i denna del till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 46 970 000 kronor.

Reservation hade avgivits

2. av herr Pettersson i Västerås (vpk) som ansett att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet med bifall till motionen 1974:197 i denna del hos Kungl. Maj:t hemställde att den del av säkerhetspolisens organisation som innebar registrering och rapportering av politisk verksamhet och inblandning över huvud upplöstes samt uttalade att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen enbart inriktades på att motverka spionage och förebygga fascistiska ligors verksamhet,

B. att riksdagen beträffande medelsberäkningen i anledning av motionen 1974:197 i denna del skulle avslå Kungl. Maj:t:s föreliggande förslag till anslag för budgetåret 1974/75 till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.

Punkten 6 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

Kungl. Maj:t hade under punkten B 6 (s. 64–68) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisas ett förslagsanslag av 1 331 220 000 kronor, varav 306 180 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 336 000 000 kronor, varav 306 180 000 kronor att avräknas mot

automobilskattemedlen (yrkande 4),

1974:641 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt att riksdagen skulle besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisning av medel för 402 nya polistjänster i den lokala polisorganisationen,

1974:970 av herr Polstam (c) samt

1974:1256 av herr Petersson i Röstånga (fp) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om en utredning angående polisverksamhetens inriktning i syfte att förbättra kontakten med allmänheten.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1974:151 och 1974:641 i denna del (yrkande 4 resp. 1) till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 331 220 000 kronor, varav 306 180 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

B. att riksdagen beträffande polisverksamhetens inriktning skulle avslå motionen 1974:1256,

C. att riksdagen beträffande materieltjänsten inom den lokala polisorganisationen skulle avslå motionen 1974:970.

Reservationer hade avgivits

3. av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande medelsberäkningen ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:151 i denna del (yrkande 4), i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:641 i denna del (yrkande 1) till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 336 000 000 kronor, varav 306 180 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

4. av herr Pettersson i Västerås (vpk) som beträffande medelsberäkningen ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:641 i denna del (yrkande 1), i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:151 i denna del (yrkande 4) till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 312 000 000 kronor, varav 301 760 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

5. av herr Petersson i Röstånga (fp) som beträffande polisverksamhetens inriktning ansett att utskottet under B bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1974:1256 gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanten i detta hänseende anfört.

Punkten 7 (Lokala polisorganisationen: Utrustning)

Kungl. Maj:t hade under punkten B 7 (s. 68–70) föreslagit riksdagen

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

att till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 19 200 000 kronor, varav 3 763 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1974/75 anvisade ett reservationsanslag av 19 700 000 kronor, varav 3 763 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen (yrkande 5).

Utskottet hemställde

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:151 i denna del (yrkande 5) till Lokala polisorganisationen: Utrustning anvisade ett reservationsanslag av 19 200 000 kronor, varav 3 763 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Reservation hade avgivits

6. av fru Kristensson (m) och fru Lindquist (m) som beträffande medelsberäkningen — under förutsättning av bifall till den vid punkten 6 avgivna reservationen nr 3 — ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:151 i denna del (yrkande 5) och i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1974/75 anvisade ett reservationsanslag av 19 700 000 kronor, varav 3 763 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Justitieutskottet har i betänkandet nr 11 behandlat bilaga 4 till statsverkspropositionen, avsnittet om polisväsendet. Vid utskottets betänkande är fogade några reservationer, och jag skall börja med att kommentera en av dem, nämligen reservationen 3, om den lokala polisverksamheten.

Jag vill först erinra om att riksdagen föregående år i anledning av brottskommissionens förslag beslöt att det skulle ske en treårsplanering av anslagen till polisen innebärande att man skulle förstärka de polisiära resurserna med 400 nya polismanstjänster för varje år, dvs. 1 200 nya polismanstjänster.

De här riktlinjerna med en treårsplanering är ju i överensstämmelse med en partimotion från moderata samlingspartiet, och vi hade därför ingenting att invända mot dem. Tvärtom tyckte vi att det var bra att man kunde planera verksamheten på litet längre sikt. Men vi konstaterade ändå att den förstärkning som man här hade tänkt sig från majoritetens sida egentligen inte var särskilt uppseendeväckande jämfört med den förstärkning som hade skett under föregående år. I genomsnitt hade under de föregående åren polisväsendet tillförts ungefär 300 nya polismanstjänster — litet drygt detta antal för övrigt. Enligt förslaget föregående år skulle tillskottet bli 400 nya tjänster.

Vi har från mitt partis sida under många år hävdatt att brottsutveck-

lingen har ingett allvarlig oro och att det därför är oförsvarligt att låta tiden gå utan att vidta effektiva motåtgärder. Vi har menat att det behövs krafttag för att komma över denna tröskel och för att kunna vända utvecklingen åt rätt håll. Jag tycker inte, herr talman, att någonting egentligen har inträffat sedan föregående års riksdagsbeslut som har gjort att vi från mitt partis sida bör frånfalla vårt yrkande såsom det då kom till uttryck. Vi hemställer alltså i denna reservation att polisväsendet tillförs 100 nya polismanstjänster utöver dem som föreslås i statsverkspropositionen.

Det kan naturligtvis sägas att de statistiska uppgifterna såsom de har presenterats under föregående år visat på en viss stabilisering, i viss utsträckning också en nedgång av brottsligheten och, herr talman, om så skulle vara fallet är det utomordentligt glädjande. Om man emellertid försöker analysera siffrorna något kanske man blir litet mer tvivlande till om läget verkligen är så positivt som statistiken skulle kunna tyda på. Först kanske jag får erinra om att checkbrotten är i starkt avtagande, men det är en följd av de skärpta bestämmelserna när det gäller inlösen av checkar. År 1970 begicks 34 000 checkbedrägerier, medan antalet för år 1973 troligen kommer att stanna vid omkring 3 000. Här döljer sig en stor del av den statistiska nedgång i det totala antalet brott som vi kan utläsa.

Därtill kommer att mer än en fjärdedel av minskningen avser tillgrepp av cyklar. Ytterligare ett stort antal avser inbrott i källare och på vindar. Vi vet dock att de ändrade försäkringsbestämmelserna gör att allt fler människor underlåter att anmäla sådana stölder, eftersom de är medvetna om att de inte får någon ersättning för dem. De tycker att det är meningslöst med en pappersexercis som inte leder till några konkreta resultat.

När det gäller uppgifter om stöldernas omfattning inom affärsvärlden kan man konstatera, att t. ex. Åhléns räknar med att ungefär 400-450 miljoner kronor per år i svinn hänförs sig till brottsligheten. Hälften av det totala svinnet belöper sig på brottsligheten. Affärerna får ju ingen ersättning för de stölder som begås inom varuhusen, och inte heller de har därför anledning att anmäla sådana brott till polisen.

Det finns alltså en hel mängd brott som av olika anledningar inte anmäls, och det är anledning att tro att det s. k. mörkertalet fortfarande är relativt stort. Jag vill med detta säga – och jag tror att justitieministern delar min uppfattning i detta fall – att vi skall ta de statistiska uppgifterna med en nypa salt. Tyvärr måste man också konstatera att de alla senaste uppgifterna, från början av detta år, i jämförelse med siffrorna från föregående år visar på en fortsatt ökning.

Allt detta tillsammans gör att vi inom vårt parti menar att polisen måste förstärkas, så att den kan fullgöra det direkt brottsförebyggande och brottsförhindrande arbetet. Det är det viktigaste. Polisen har under en följd av år haft så knapphändiga resurser för denna verksamhet att den har fått komma i efterhand, och det är inte tillfredsställande. Vi noterar nu de i statsverkspropositionen redovisade riktlinjerna, som gjorts upp av rikspolisstyrelsen i samråd med länspolischeferna och polismästarna och som är baserade på de tankegångar vilka företrädades av brottskommis-

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

sionens majoritet. Dessa riktlinjer följer mönstret att man i större utsträckning skall satsa på det brottsförebyggande och det brottsförhindrande arbetet och därutöver skall inrikta ansträngningarna på att försöka komma till rätta med den allvarligaste brottsligheten.

Det är bl. a. på den punkten, herr talman, som vi från moderata samlingspartiet vill inlägga en reservation. Självfallet måste man i ett trängt läge prioritera det som är viktigast, men som en allmän målsättning för den polisiära verksamheten tycker vi inte att det är tillräckligt att framhålla att polisen skall bekämpa den grövre brottsligheten. Vi menar från mitt parti att också den s. k. vardagsbrottsligheten måste uppmärksammas. Det är inte den som ger de stora rubrikerna i tidningarna och som jagar upp allmänheten, men det är den som drabbar enskilda människor hårdast och som känns värst, även om den inte kommer till allmänhetens kännedom.

Det talas nu så mycket om att man måste bekämpa bank- och postrån – och det är något som också vi anser angeläget – men jag vill samtidigt peka på att det med samma fog kan sägas att man måste försöka skapa ett skydd mot den brottslighet som riktar sig mot hemmets sfär. Vi tycker att den är lika väl värd att beakta som den mera dramatiska brottsligheten.

Det betyder alltså, herr talman, att vi vidhåller vårt principiella yrkande från föregående år om att polisväsendet bör tillföras ytterligare 100 polistjänster utöver vad som föreslås i statsverkspropositionen. Som ytterligare skäl för det vill jag anföra att det är viktigt att man får en ökad satsning på kvarterspolisverksamheten. Kvarterspolisen skall ju, enligt de skisser som finns, i år endast tillföras 25 nya polismanstjänster, och det är faktiskt inte ett särskilt stort antal med tanke på det behov som föreligger. Det är ju inte bara i storstäderna man behöver ha kvarterspoliser utan också i andra tätorter.

Vi återkommer med vårt önskemål att man skall få särskilda ansvarsområden för polismän, dvs. att man i landsortsdistrikt skall ha sådana personella resurser att det blir möjligt att genomföra en organisation där en polisman har ett speciellt uppdrag att bevaka ett område inom polisdistriktet för att därmed bli förtrogen med förhållandena där. På det viset skall man kunna kompensera den minskade personkännedom och de stegrade svårigheter att få kontakt mellan allmänhet och polis som har följt av den ökade centraliseringen.

Jag vill också erinra kammarens ledamöter om den diskussion som vi förde häromveckan. Primärt gällde debatten sammanläggning av olika tingsrätter, men den kom också att avse polisdistrikten. Glädjande nog har justitieministern själv nu sagt att man får iaktta stor återhållsamhet när det gäller sammanläggningar av polisdistrikt i fortsättningen. Jag menar, herr talman, att detta också måste få praktiska konsekvenser i fråga om resurstilldelningen. Det går inte att bara säga att distriktet skall bestå oförändrade, utan man måste också se till att de får personella resurser så att arbetsförhållandena för polisen blir acceptabla.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till reservationen 3.

Utskottet har i ytterligare några avseenden inte kunnat enas, men jag är inte reservant i något av de fallen, och därför avvaktar jag tills

reservanterna har tagit ordet. Jag vill endast än en gång yrka bifall till reservationerna 3 och 6.

Herr POLSTAM (c):

Herr talman! Riksdagen fattade förra året beslut i anledning av propositionen 115, som bl. a. gällde en ökning av antalet polistjänster under en treårsperiod. Eftersom riksdagen då godkände förslaget om ökning av antalet polismän även för det budgetår som nu behandlas, dvs. 1974/75, avstår jag från att ta upp den saken till debatt i dag. Det var med bred majoritet som kammaren fattade sitt beslut på den punkten förra året. Vad riksdagen då sade om prioriteringar och om inriktningen av polisarbetet speciellt på brottsförebyggande åtgärder gäller fortfarande. Reservationen 6 till utskottsbetänkandet är väl närmast en uppföljning av moderatmotionen från 1973, som fru Kristensson också har berört.

Frågan om länspolischeforganisationen kommer herr Johansson i Växjö att närmare beröra, och det gör att jag nu kan begränsa mitt inlägg högst väsentligt.

Jag har vid årets början väckt en motion angående materielltjänsten inom den lokala polisorganisationen, och den frågan har nu också behandlats i justitieutskottets betänkande nr 11. Anledningen till den här motionen var att brottskommissionen i sitt betänkande endast kortfattat tog upp den detaljen, trots att det rådde enighet i kommissionen om att materielltjänsten skulle ombesörjas av icke polisiär personal. Lösningen av organisationsfrågorna nämndes också, även om detta inte skrevs in i kommissionens betänkande. Före den allmänna motionstidens utgång i år hade ingenting hänt på det här området, och därför tillkom motionen. Syftet med den är således att aktualisera problemet för att snarast få organisationen klar.

Varför är det då så angeläget att organisationsfrågan löses? Jo, det är ett krav från den personal som på det lokala planet sysslar med de här frågorna. Det gäller dess tjänstevillkor och arbetsförhållanden. Det gäller ansvaret för de höga värden som denna personal handhar. Ansvarsfrågorna måste alltså klaras ut.

I distrikten är det olika befattningshavare som har ansvaret för olika former av fordon och materiel, och det är kanske inte särskilt rationellt. Trots att många av dessa tjänsteinnehavare är polismän, får de inte tillhöra sin huvudorganisation, Svenska polisförbundet. Många har bastjänster kvar såsom polismän, men de vet inte om de har kvar sin turordning, bl. a. i befodringshänseende. Många har också fått beskedet, när de velat återgå till ren polistjänst, att de måste stå tillbaka för andra på grund av att de under ett antal år inte utfört polisiärt arbete. Allt detta vållar irritation, inte minst när den här personalen själv upplever att dess arbete inte värdesätts. Jag påstår inte att det inte värdesätts, men jag påstår att personalen upplever det så. Detta kan naturligtvis rättas till, om organisation och ansvarsfördelning klaras ut. Inom rikspolisstyrelsen har man också skissat i den riktningen, men av någon anledning har frågan förlorat i aktualitet.

Jag hoppas nu med min motion bara att frågan skall tas upp igen. Vi

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

har nämligen inte råd att mista de befattningshavare som är polismän och i dag sköter materielfrågorna inom den lokala polisorganisationen. Skulle de hoppa av och återgå till sina ursprungliga tjänster, så skulle det bli mycket besvärligt även för det rent polisiära arbetet, där varje befattningshavare är beroende av att fordon och materiel är i prima skick. Antalet tjänster finns, men de måste ha en annan organisation än för närvarande. På enstaka platser – bl. a. i Jönköping – har man insett detta och själv försökt lösa problemet. Men organisationen bör nog vara enhetlig i hela landet.

I övrigt kan jag begränsa mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! I motionen 1256 och i reservationen 5 hävdar jag att det nu finns anledning att tillsätta en utredning om polisverksamhetens inriktning i syfte att förbättra kontakten mellan polis och allmänhet. Jag skall här försöka att något utveckla mina tankegångar.

Ett eftersträvansvärt mål när det gäller den brottsförebyggande verksamheten bör vara ett tillstånd där polisen har rimliga personella möjligheter att nöjaktigt ägna sig åt olika former av brottsförebyggande insatser. Jag är medveten om att det har skett en upprustning alltsedan polisen förstärktes. Den personella förstärkningen har med de ökningarna som gäller den nu pågående treårsperioden varit avsevärd. Dock bör man kanske hela tiden hålla i minnet att nettotillskottet i inte så ringa grad har ätits upp av arbetstidsförkortningar. Den tekniska upprustningen har varit kraftig. Omorganisation till större enheter har skett i avsikt att öka effektiviteten.

Men alla dessa förstärkningar och förändringar till trots verkar det för mig som om kontaktytorna mellan polis och allmänhet inte har ökat utan kanske snarare minskat. Detta är synnerligen beklagligt. Ju större normala – om jag får använda uttrycket ”normala” i detta sammanhang – kontaktytor det finns mellan polis och allmänhet, desto oftare påminns vi om en av polisens kanske allra främsta roller, att vara den humane påminnaren om nödvändigheten av att visa hänsyn till medmänniskor och till det allmännas bästa, dvs. nödvändigheten av att följa de lagar som har stiftats för att reglera samlevnaden människor emellan.

Dagens polisarbete är ju en mångskiftande uppgift, där den enskilde polismannen dagligen ställs inför svåra beslut och där han ofta också får klä skott för beslut och åtgärder som han inte själv bär ansvaret för. Detta i sig innebär att poliskåren är utsatt för en kritisk granskning – en granskning som är nödvändig och ytterst viktig men som kanske ibland ger märkliga rubriker, exempelvis följande: Är det bara polisen som blir trodd? Godtycke, åsiktsförtryck, gunstlingssystem. Polisbrutalitet. Misshandel av polis.

Opinionsundersökningar har visat en klart positiv inställning till polisen, och därför frågar man sig gång efter annan: Hur kan det komma sig att människor då och då i kritiska lägen tar ställning direkt mot polisen? Hur kan det komma sig att poliser – ofta unga poliser – blir utsatta för något som nästan kan karakteriseras som psykisk misshandel i

form av glåpord och svidande förolämpningar? Hur kan det komma sig att det gång efter annan talas om polisbrutalitet?

Ett förtroendefullt samarbete polis—allmänhet skapas genom en mångfald av kontaktytor. Detta förutsätter att människor träffar en polis i verkligheten, inte bara någon som rycker ut när det hänt något eller någon som åker genom orten eller kvarteret i en bil, varvid man noterar bilen men inte de människor, de poliser som finns i den.

De allra första kontakterna polis—allmänhet sker kanske i dag i skolan. Jag vet genom egen erfarenhet från skolundervisning hur uppskattad polismannen är då han deltar i undervisningen. Ett utökat deltagande från polisens sida måste betyda många fler positiva och värdefulla kontakter. Därför skulle det enligt min mening vara oerhört värdefullt om denna gren av polisverksamheten kunde förstärkas. Men beklagligtvis synes det vara så att det blir allt svårare att rekrytera polismän till denna gren, till dessa uppgifter, därför att det får ekonomiska konsekvenser för dem.

De senaste årens organisatoriska utveckling av polisverksamheten har jag sett med en viss oro, och jag är naturligtvis tacksam för att justitieministern har sagt att man skall visa återhållsamhet vad gäller vidare sammanläggningar av polisdistrikt. De allt större enheterna måste få negativa konsekvenser för kontakten polisen—allmänheten men också för kontakten poliserna emellan i stora distrikt. Stora glesbygdsområden har inte en tillräcklig fortlöpande polisverksamhet, och omorganisationen i Stockholm har, såvitt jag förstår, försämrat den naturliga kontakten mellan polisen och de människor som vistas här. Man kunde kanske tänka sig att inget distrikt skulle vara större än att alla där tjänstgörande hade möjlighet att lära känna varandra.

Något som också förundrar mig vad gäller Stockholms city är inskolningen av poliserna. Enligt vad jag erfarit från polishåll får poliserna ofta ingå i kommandogrupper. Jag föreställer mig att unga poliser får ganska stereotypa uppgifter, i första hand uttryckningar för att omhänderta människor, dvs. uppgifter som lätt skapar negativa attityder därför att polismännen inte träffar de vanliga medborgarna utan i stort sett bara dem som de rycker ut för att ta hand om.

En annan stor kontaktyta är naturligtvis kvarterspoliserna. Genom sin fasta stationering har de goda förutsättningar för att skapa ett gott förhållande mellan polis och allmänhet och att samtidigt fullgöra en effektiv brottsförebyggande verksamhet. Kvarterspolisen har förbättrats under de senaste åren, men mycket återstår ändå att göra. Den saken belyste också fru Kristensson nyss i sitt anförande. Det har tyvärr visat sig att dessa polistjänster tenderar att bli genomgångstjänster för skickliga polismän, och detta måste äventyra den viktiga målsättningen att en kvarters- eller kommundelspolis bör ha sin uppgift så länge som möjligt för att hinna lära känna de människor som bor i området och knyta kontakter med allmänheten där.

Jag tror att dessa och en rad andra frågor är av mycket stor vikt när det gäller goda och förbättrade kontakter mellan allmänhet och polis. Naturligtvis finns det också en mängd andra problem som en utredning skulle kunna ta upp. Dessutom finns det angränsande frågeställningar

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

inom polisverksamheten som man kan ta med i sammanhanget.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen 5.

Herr PETTERSSON i Västerås (vpk):

Herr talman! I samband med prövningen av anslagen till den särskilda polisverksamheten – alltså SÄPO:s verksamhet – har utskottet avstyrkt vår motion 197. Vi har i den motionen krävt dels att SÄPO:s organisation – som innebär registrering och rapportering av politisk verksamhet – upplöses, dels att riksdagen uttalar att SÄPO:s verksamhet skall inriktas på att motverka spionage och förebygga fascistiska ligors verksamhet. Och som en följd härav bör anslaget till SÄPO kunna reduceras för den del av organisationen som avser registrering av och rapportering om politisk verksamhet.

Utskottsmajoriteten säger i betänkandet ”att fog uppenbarligen saknas för bifall till de av motionärerna framförda förslagen”, men då har man tydligen utgått från att någon registrering inte förekommer vid SÄPO. Utskottets majoritet har uppenbarligen inte märkt – eller vill inte lägga märke till – hur SÄPO fortfarande bedriver registrerande verksamhet och t. o. m. utvidgar den! Skandalen kring IB-affären visar att åsiktsregistrering och infiltration i svenska vänsterorganisationer fortfarande är en realitet. Vi har härigenom fått bekräftat att SÄPO:s politiska inriktning är densamma. Vänstersynpunkter betraktas som en fara för samhället, medan högerkrafterna och fascistiska grupperingar ägnas mindre uppmärksamhet.

Att SÄPO fortfarande spelar en synnerligen aktiv roll framgår inte minst av försvarsutskottets behandling av IB-affären. Då lämnade SÄPO ut en lista på inte mindre än 62 punkter, där svenska vänsterorganisationer beskylls för grova brott eller försök till brott. Det var en ganska häpnadsväckande lista. Man sorterade som bekant bort 24 av dessa punkter och offentliggjorde 38, som man tyckte var någorlunda presentabla. Denna långa lista tas som en bekräftelse på säkerhetspolisens politiska enögdhet och försök att kompromettera svensk vänster. Och detta är bara en del av de många indicier som gör det ganska klart att SÄPO fortsätter i samma spår som tidigare. Om det inte förhöll sig på detta sätt, skulle ju SÄPO betydligt kunnat banta ner sin medelsförbrukning. Men tvärtom återkommer man varje år och vill ha mer pengar till verksamheten. I betänkandet sågs att huvudparten av ökningen beror på automatiska kostnadsökningar; verksamheten preciseras inte.

I debatten kring SÄPO talas det ofta om att rikspolisstyrelsen har ett inslag av lekmanrepresentanter. Om jag inte är fel underrättad består denna lekmanrepresentation av representanter för fyra riksdagspartier, nämligen tre socialdemokrater, en folkpartist, en centerpartist och en för moderata samlingspartiet. Det är alltså representanter från de partierna som bär ansvaret för åsiktsregistreringen och SÄPO:s ensidiga antisocialistiska inriktning. Det femte riksdagspartiet, vänsterpartiet kommunisterna, det enda socialistiska partiet i denna riksdag, har inte medgivits någon insyn i SÄPO:s verksamhet. Så bedyrar man att ni måste tro på oss, ni måste lita på detta parlamentariska inslag i rikspolisstyrelsen. Det utgör garantin för, säger man, att SÄPO arbetar i enlighet med gällande

bestämmelser och demokratiska principer.

Men, herr talman, endast detta förhållande inger knappast förtroende. Om man inte har någonting att dölja, varför medges då inte vårt parti insyn i denna fråga? Naturligtvis därför att det är de människor som vågar stå för en socialistisk samhällssyn som åsiktsregistreringen omfattar. SÄPO är det bestående samhällets "stat i staten", som inriktar sin verksamhet på de människor som vill en socialistisk omdaning av vårt kapitalistiska Sverige. Vårt parti vill denna omvandling av vårt samhälle i socialistisk riktning. Vi arbetar därför öppet och ärligt med blanka vapen. Vi har inga hemligheter för oss. Vi har slagit fast i våra program, ävenså i det senaste, att vi vill genomföra denna socialistiska samhällsomsdanning på fredlig väg, utan väpnad kamp eller inbördeskrig. Vi för vår kamp ute på arbetsplatserna, i massorganisationerna och här i riksdagen — för arbetarklassens näraliggande uppgifter liksom för dess långsiktiga målsättning, socialismen. Vi gör inga hemligheter av detta.

SÄPO kan bespara sig sina ansträngningar när det gäller att snoka efter och registrera socialistiskt tänkande människor. SÄPO borde i stället rikta sig åt annat håll — mot höger. Det är därifrån hotet kommer, från de fascistiska grupperingar och terrororganisationer som utövar terror-dåd, som överfallit och våldfört sig på demonstranter och mötesdeltagare. Det är dessa ligors verksamhet som måste angripas och bekämpas med polisiära åtgärder.

Man försäkrar oss att ingen registrering förekommer längre efter 1969, när registren skulle ha rensats ut. Men, herr talman, även med den allra bästa vilja kan vi inte sätta tilltro till dessa försäkningar. Förutom allt som hänt i samband med den s. k. IB-affären vill jag anföra några exempel.

I Dagens Nyheter den 17 mars innevarande år berättas att en person som numera har ett s. k. säkerhetskänsligt arbete var föremål för personkontroll innan vederbörande fick sin anställning. Personen i fråga fyllde i ett frågeformulär om organisationstillhörighet osv. och fick så småningom klartecken. Hon fick alltså jobbet. Men på den nya arbetsplatsen framgick det att man kände till uppgifter om hennes make, uppgifter om hennes egen make som hon själv inte kände till, nämligen att hans far skulle ha varit medlem i det kommunistiska partiet någon gång på 1940-talet. Och man sade att detta trots allt inte skulle betraktas som en säkerhetsrisk. Det hör till saken att den här mannen hade utträtt ur partiet senare på 1940-talet.

Detta skedde alltså över två år efter 1969, när registren enligt uppgift skulle ha utrensats.

Nu råkar det också vara en annan omständighet förknippad med denna händelse. Huvudpersonen — kvinnan som det här gäller — hade en nära anförvant som under 1940-talet haft en uppenbar anknytning till "främmande makt", nämligen till Nazityskland. Men det nämndes inte som något skäl att fundera över pålitligheten. Kommentarer angående SÄPO:s fortsatta arbete och enögdhet är överflödiga.

Det här fallet blev känt genom att den aktuella personen gick till pressen och berättade vilka metoder som fortfarande är i bruk hos säkerhetspolisen. Hur många fall är det som inte kommer upp till ytan på detta sätt? Vi har väl anledning att förmoda att sådana händelser äger

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

rum alltjämt, men som inte kommer i offentlighetens ljus.

Sedan enskilda medborgare avslöjat sanningen om SÄPO:s åsiktsregistrering och infiltrationer i vänsterorganisationer har emellertid opinionen tvingat regeringen att deklarerat att säkerhetspolisens inriktning har förändrats, och man har försökt att invägga opinionen i ett slags falsk säkerhet om att vänstersympatier inte längre är skäl nog för att hamna i SÄPO:s åsiktsregister. Man införde som bekant en ny personkontrollkungörelse i oktober 1969. Den skulle förhindra åsiktsregistrering och trakasserier av socialistiskt tänkande människor, sades det. Men det visade sig att SÄPO inte brydde sig om vad som stod i denna kungörelse. Händelser inträffade, varav man drog slutsatsen att åsiktsregistreringen fortsatte. På grund av stark opinion ändrades personkontrollkungörelsen än en gång den 22 september 1972. Dessa åtgärder tillsammans med lekmannainsynen i rikspolisstyrelsen skulle nu vara, sades det, tillräckliga garantier för att någon åsiktsregistrering inte skulle förekomma.

Händelserna talar emellertid ett annat språk. Så sent som i lördags, den 4 maj 1974, avslöjade en regeringen mycket närstående tidning att åsiktsregistreringen -- efter 1969, då SÄPO skulle ha förbjudits att ägna sig åt sådan -- övertogs av IB, som skötte grovjobbet; det var bara för SÄPO att slå en signal till IB om man ville veta något. Det är mycket anmärkningsvärda uppgifter som tidningen i fråga avslöjar i samband med behandlingen av en revisionsinlägga som den för spioneri dömde Jan Guillou inlämnat till högsta domstolen. Det framgår vidare av tidningsreferatet att SÄPO skulle ha önskat att IB övertog de uppgifter som SÄPO förbjudits att utföra.

Vad som är anmärkningsvärt i detta sammanhang är att man därmed kringgår lagen som riksdagen har stiftat. Man drar de parlamentariskt valda ledamöterna vid näsan, de som skulle vara garantin för att full insyn i SÄPO skulle upprätthållas och att säkerhetspolisen skulle arbeta efter gällande bestämmelser och demokratiska principer. Man måste fråga sig vilken roll dessa parlamentariskt valda ledamöter har i dag -- är den värd namnet ens på papperet?

Jag vill till sist, herr talman, ställa följande frågor till utskottets majoritet: Finns det inte uppenbarligen starka skäl för att justitieutskottets majoritet med allvarlig eftertanke omprövar sitt självsäkra ställningstagande i detta betänkande och formulerar en ny skrivning efter det som senast har avslöjats? Eller tror utskottets majoritet fortfarande att man skall kunna ge intryck av trovärdighet i några större kretsar utanför den här kammaren, om man inte skyndsamt medverkar till att korten läggs på bordet och bidrar till att klarhet uppnås i denna minst sagt skumma verksamhet, som SÄPO bedriver bakom ryggen på parlamentariskt valda ledamöter i rikspolisstyrelsen? Jag tycker också att det finns anledning för justitieministern att fundera över dessa frågor.

Herr talman! Det står nu klarare än någonsin att preciseringen av SÄPO:s uppgifter och verksamhet måste klaras upp och att inga anslag skall utgå. Jag yrkar därför bifall till reservationen 2 vid punkten 4 i justitieutskottets betänkande nr 11.

Herr NYGREN (s):

Herr talman! De politiska grupperingarna inför kammarens behandling av regeringens förslag om anslagsgivningen till polisväsendet kommande budgetår är i stort sett desamma som vi minns dem från liknande avgörande för ett år sedan. Det är moderaterna som vill ha ett hundratal polistjänster fler och en kostnadsökning med en halv miljon utöver regeringens förslag. Det är kommunisterna som inte vill ha de 402 nya polistjänster som föreslås i statsverkspropositionen. Och det är socialdemokraterna, folkpartiet och centerpartiet i utskottet, som samlade står bakom regeringens förslag, vilket också överensstämmer med de satsningar på nya polistjänster som brottskommissionen föreslog 1973.

En enda partimotion föreligger i år. Det är moderata samlingspartiets, där man mångordigt har motiverat sin mening att polisverksamheten behöver många fler nya tjänster än vad en stor riksdagsmajoritet i fjol ansåg lämpligt och möjligt att satsa på under en treårsperiod.

Att moderaterna i motionens motiveringar inte har varit så sakligt grundliga behöver jag kanske inte här närmare kommentera; jag nöjer mig med att konstatera att man inte tycks ha funnit någon anledning nämna det betydande inslag i brottsligheten som skattebrotten kommit att utgöra de senaste åren. Det kan naturligtvis vara ett förbiseende.

Frågan om flera polistjänster eller inga nya tjänster alls har liksom flera andra motionskrav följts upp i reservationer till justitieutskottets betänkande nr 11. Jag återkommer till dem litet senare.

Vid flera tillfällen har påpekats det nästan självklara faktum att de bästa insatserna mot brottsligheten kan göras i det brottsförebyggande arbetet genom satsningar på att bota brister och orättvisor, genom att utjämna ekonomiska, sociala och kulturella skillnader i samhället och genom andra insatser för att förhindra uppkomsten av brottslighet lika väl som insatser inom kriminalvården för att minska återfallsbrott. Det förslag om inrättande av det brottsförebyggande rådet som vi skall behandla litet senare i dag och den fortgående reformverksamheten inom kriminalvården innebär betydande insatser i kampen mot brottslighet vilka bör nämnas när vi här diskuterar satsningarna på polisväsendet.

Det är i jämförelse med tidigare år få reservationer fogade till justitieutskottets betänkande om anslagsgivningen till polisväsendet. Det är också mycket starka majoriteter som på alla punkter har tillstyrkt bifall till regeringens förslag. Det enda undantaget från den starka majoritetens linje gäller ett märkligt borgerligt motionsyrkande, som jag skall återkomma till.

Vid punkten 4 har vpk-ledamoten i utskottet reserverat sig mot det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet.

Utskottet och riksdagen har sedan 1971 haft att årligen pröva sådana yrkanden som här framförs i reservationen 2 till utskottets betänkande. Kammarerna har också varje år med stor majoritet avslagit de yrkandena.

I fjolårets betänkande lämnade utskottet en mycket ingående rapport om den polisiära säkerhetstjänstens organisation, uppbyggnad och verksamhet i vårt land. Dessa redovisningar ger besked om att den politiska åsiktsregistrering som herr Pettersson i Västerås skildrat inte längre

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

förekommer. Jag skulle nog vilja rekommendera herr Pettersson i Västerås och övriga inom västerpartiet kommunisterna att inte alltid sätta tilltro till uppgifter i de stora borgerliga tidningarna. Har uppgifterna en saklig grund är jag säker på att frågan blir föremål för en grundlig undersökning om en redovisning görs för justitieministern. Så tycker jag också att man skall pröva frågor av detta slag.

Med hänvisning till den redovisning och de informationer som utskottet har inhämtat även i år vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i punkten 4.

Vid punkterna 6 och 7 har utskottets ledamöter från moderata samlingspartiet följt upp yrkandena i partimotionen 151 och begärt att polisorganisationen skall tillföras ytterligare 100 tjänster för polismän utöver vad Kungl. Maj:t och utskottets majoritet har ansett lämpligt som förstärkning nästa budgetår. De har också begärt en uppräknig av anslaget med 500 000 kronor. Man har med detta yrkande blundat för att såväl brottskommissionen som rikspolischefen i fjol redovisade att de ansåg rekryteringsgränsen ligga vid ungefär 400 nya poliser årligen.

Det kan i sammanhanget kanske också vara värt notera att vi alltjämt har en kvardröjande vakantsituation, framför allt i storstäderna. Enligt en dagsfärsk uppgift, som jag har fått från rikspolisstyrelsen, var antalet vakanta polistjänster den 2 maj i år i Stockholm alltjämt så högt som 680 eller 25,3 procent. I Göteborg var antalet 191 eller 15,3 procent, i Malmö 106 eller 13,7 procent. Jag tror att det är nödvändigt att ha detta med i bilden när man äskar ytterligare tjänster.

Polisen har intagning av aspiranter vid två tillfällen varje år, i maj och i september. Till majkursen i år har antagits 220 aspiranter. Det är ett något lägre antal än vad man tidigare förutsatt trots att man hade 700 sökande. Jag tror att även om man vid polisen kan redovisa en positiv rekryteringssituation är den bedömning som gjordes i brottskommis- sionen, i departementet och i kammaren i fjol om en rekryteringsgräns på 400 nya tjänster varje år en realistisk gräns.

Dessutom vill jag peka på den tekniska utrustning polisen har fått och de tillskott av övriga tjänster som naturligtvis under de senaste åren har friställt många polismän från expeditionellt arbete. Med åberopande av den redovisningen ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i detta avsnitt, vilket innebär avslag på reservationerna 3 och 4.

Vid punkten 6 har folkpartiets representant i utskottet reserverat sig för en utredning med anledning av yrkandet i motionen 1256 om polisverksamhetens inriktning. Utskottets majoritet har nöjt sig med att understryka att synpunkterna i motionen väl stämmer överens med synpunkter på denna fråga som utskottet vid flera tillfällen har givit uttryck åt.

Utskottet påminner också om ett uttalande som man gjorde för två år sedan om nödvändigheten av att arbetsmiljön och trivselfrågorna upp- märksamts följs av polisleddningen. Utskottet finner dock ingen anledning att begära någon utredning, vilket motionärerna yrkat. Jag vill också i denna del yrka bifall till utskottets hemställan.

Så långt vill jag påstå att årets behandling av polissatsningarna inte bjuder på någon överraskning. Men det finns ett yrkande, från utskottets

borgerliga majoritet, som säkert har förvånat många. Det är kravet i trepartimotionen 382, om att överföra länspolischefernas expeditioner från länsstyrelserna till polisväsendet, som följts upp i utskottet. Det mest förvånande är att bakom det yrkandet står det parti – centern – som ofta i valdebatter och även i denna kammare har talat om nödvändigheten att flytta ut beslutanderätt från huvudstaden till länen. Nu vill man handla i rakt motsatt riktning. Bakom motionskravet ligger en numera samstämmig uppfattning i Föreningen Sveriges länspolischefer och i rikspolisstyrelsen om att den här verksamheten bör föras över till polisväsendet. Vi reserverar inte delat majoritetens uppfattning att detta enbart är en budgetteknisk fråga. Vi ser det också som en inte nödvändig och inte heller önskvärd centralisering av polisverksamheten. Vi har i vår reservation sagt att varje förändring på det organisatoriska planet som innebär att länsstyrelsernas uppgifter i polisens arbete minskar uppfattas som ett ställningstagande mot den regionala samhällsverksamheten. Att vi där gjort en riktig iakttagelse bekräftas av att landets landshövdingar så kraftfullt har engagerat sig i motståndet mot motionsyrkandet och för ett fullständigt bevarande av länspolisledningen i länsstyrelserna. Intressant är att centern har engagerat sig i en avveckling av länsstyrelseinflytandet. Det är ytterligare ett uttryck för att lära och leverne inom centern inte är samma sak. Man talar om decentralisering, men man arbetar i praktisk politik för centralisering.

De argument som majoriteten i justitieutskottet har redovisat för denna förändring kan jag inte finna övertygande. Utskottets borgerliga majoritet nöjer sig med att konstatera att ett genomförande av förslaget synes kunna medföra administrativa och andra fördelar utan att det framtida ställningstagandet till den regionala polisverksamheten föregrips. Vi reserverar menar att det inte bevisats att några administrativa fördelar kan vinnas. Vi anser också att ett genomförande av organisatoriska förändringar av detta slag bör vänta till dess länsberedningens principbetänkande föreligger någon gång i slutet av detta år. Nuvarande organisation, med förankring i länsstyrelserna, utgör inte något hinder för ett genomförande av den – som det heter – effektiva och rationella polisverksamhet som utskottets majoritet talar om.

Jag vill, herr talman, med denna redovisning av reservanternas uppfattning på denna punkt yrka bifall till reservationen I vid utskottets betänkande. I övrigt ber jag att på alla punkter få yrka bifall till justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Vi från moderata samlingspartiet är lika intresserade som herr Nygren och hans parti av att komma till rätta med skattebrottsligheten. Det har jag sagt flera gånger förut, och det finns anledning att upprepa det. Vi vill inte skydda skattesmitare, men vi menar att det skall råda balans mellan samhällets insatser mot olika typer av brott. På senare tid har tendensen varit att man förstärker resurserna när det gäller angrepp mot brottslighet som riktar sig mot det allmänna, under det att man tunnar ut resurserna när det gäller att komma åt brottslighet som riktar sig mot de enskilda, vilket vi tycker är felaktigt.

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Därför anser vi att tillskottet av nya polismanstjänster skall användas också för att klara ut den mer vardagliga brottslighet som riktar sig mot enskilda människor. Detta syfte når man genom att förstärka kvarterspolisorganisationen och öka fotpatrulleringen samt givetvis genom att förstärka de mindre polisdistrikten.

För ovanlighetens skull finns i årets statsverksproposition ingen skiss till hur man tänker sig fördelningen av de nya polismanstjänsterna. Jag vill fråga herr justitieministern hur han tänker sig denna fördelning och hur många polisdistrikt i landet som inte kommer att få någon som helst förstärkning genom detta nya förslag. Det finns anledning tro att åtskilliga distrikt även i år blir utan något tillskott.

Beträffande vad herr Nygren sade om rekryteringen är det bara att konstatera att det inte gavs någon upplysning i brottskommissionen om att det skulle finnas ett tak inom utbildningen vid 400 tjänster per år. I själva verket berodde det inte på annat än en politisk och ekonomisk värdering att man stannade för just 400 nya polismanstjänster per år. Det råder – det framhöll även herr Nygren – inte heller nu någon brist på kvalificerade sökande, vilket är glädjande.

När det gäller herr Petterssons i Västerås synpunkter på SÄPO:s verksamhet har jag inte mycket att tillägga utöver vad herr Nygren sade. Jag tycker att det på något sätt är ologiskt att å ena sidan framhålla att man inte har fått någon information om förhållandena och å andra sidan påstå att man har kunnat konstatera att det förekommer en åsiktsregistrering men enbart av vänstergrupper. Vänsterpartiet kommunisterna accepterar synbarligen åsiktsregistrering men då enbart riktad mot, som man säger, fascistiska element. Utskottsmajoriteten opponerar sig mot åsiktsregistrering över huvud taget. Vi har fullt förtroende för att nu gällande regler tillämpas med omsorg. Vi känner igen yrkandena från vänsterpartiet kommunisterna, och vi saknar anledning frågå vårt tidigare ställningstagande om avslag.

Till slut vill jag ställa en fråga till herr Nygren beträffande länspolisorganisationen. Är det inte oklokt av herr Nygren att ta så kategoriska ord i sin mun som han nu gjorde när det gällde att bestämt avvisa tanken på en ny organisation? Har man herr Nygrens uppfattning att detta ärende bör prövas av länsberedningen, bör man väl inte i dag ta så bestämt avstånd från tanken på en ny organisation.

Herr PETERSSON i Västerås (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är ganska anmärkningsvärt att både fru Kristensson och herr Nygren tar så lätt på de avslöjanden som sker praktiskt taget dagligen av den fortsatta åsiktsregistreringen i detta land. Jag beklagar detta.

Till herr Nygren vill jag även säga att vi inte hämtar våra uppgifter ur borgerliga tidningar utan ur tidningar som står regeringspartiet mycket nära. Jag kan t. o. m. nämna namnet Aftonbladet. Men även andra tidningar har refererat personinlagor och uppgifter om personer som avslöjat SÄPO:s verksamhet.

Ta exempelvis frågan om Håkan Isacson, som slutade sin anställning omkring årsskiftet 1971=1972. Han talade om att det i SÄPO:s register

fanns 20 000 namn registrerade bara på svenskar. På varje kort fanns förutom adress och personnummer uppgift om huruvida personen fört kommunistisk agitation eller företagit någon resa till något socialistiskt land. Efter varje namn stod också ett diarienummer, som hänvisade till den rapport det gällde. Dessa rapporter förvaras på Valhallavägen 56 i IB:s högkvarter.

Inga tecken tydde på, säger Isacson, att korten skulle förstöras. Tvärtom skulle den datakunnige Svante Winqvist, som är bekant, förbereda en omläggning av hela registret till data. Jag vill bara ställa frågan än en gång: Vem kan i dag i denna kammare gå upp och dementera dessa uppgifter? Kanske kan någon medlem av den parlamentariskt valda lekmanakommitté som ingår i rikspolisstyrelsen göra detta. De borde ju känna till de här frågorna. Här finns ju alla möjligheter att dementera uppgifterna, sakligt och trovärdigt. Så länge inte detta har skett kommer vi självfallet att förbehålla oss friheten att ha vår berättigade misstro i de här sammanhangen.

Eller ta ett annat exempel – den långa lista som försvarsutskottet redovisade på 62 punkter. Visserligen sorterade man bort 24, men det återstod 38 punkter med så graverande anklagelser för brott som mordhot, vapenstöld och vapensmuggling. Varför har inte åtal väckts i något enda fall? Det är sådana uppgifter som det inte är möjligt att utan vidare gå förbi.

Herr PETERSSON i Röstånga (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt, herr Nygren, att utskottet upprepar sitt uttalande om att arbetsmiljö- och trivsselfrågorna på det lokala planet uppmärksammat bör följas av polisledningen i samråd med polisorganisationerna. Detta är naturligtvis väsentligt, men fortfarande kommer problemen att bestå: Hur öka kontakten polis–allmänhet? Hur skapa förståelse för polisens arbete? Hur få öppenhet och samarbete till stånd? Hur grundlägga positiva kontakter? osv., osv.

Polisarbetet är ett arbete för människor med intresse för sina medmänniskor, och då bör polismännen också få tillfälle till bättre och vidgade kontakter med andra människor. En utredning i syfte att förbättra kontakterna polis–allmänhet tror jag måste komma, även om det inte blir riksdagens beslut i dag.

Herr NYGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Först ett par ord till fru Kristensson. Jag noterar med tillfredsställelse att moderata samlingspartiet ett kommande år tydligen inte skall utelämna uppgifterna om skattebrotten i samband med kraven på polisförstärkningar. Dessa brott kostar ju många gånger mer än tillgreppsbroten, som fru Kristensson ägnade en så stor del av sitt första anförande åt.

När det gäller rekryteringsfrågorna så är det riktigt att det finns många sökande till polisaspiranttjänsterna, men som jag sade förut är det antal som finns kvar när kursverksamheten skall starta den 13 maj inte tillräckligt för den målsättning som motionärerna haft. I den situationen tror jag att det är realistiskt att säga att det krav på polisförstärkningar

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

som utskottets stora majoritet här har föreslagit är det riktiga.

Fru Kristensson tog upp frågan om länspolisorganisationen. Jag tycker att just det faktum att länsberedningen här är på gång med sitt arbete borde ha föranlett utskottets majoritet att dröja med sitt ställningstagande att kräva en centralisering av länspolis chefsorganisationen till det centrala polisväsendet. Jag tycker att det är värdefullt med förankring i länsstyrelserna.

Till herr Pettersson i Västerås vill jag säga att jag ingalunda tagit lätt på frågan om åsiktsregistreringen, men jag tycker inte att vi här i kammaren skall leka poliser. Då kan vi lätt hamna i situationer liknande den som det en gång berättades om i anslutning till en polisrapport. Författaren redovisade fallet en smula oskickligt med orden: Av hålets storlek i väggen att döma var tjuvarnas antal en. Jag tror att vi bör överlåta sådana frågor till polisväsendet att klara av.

Med herr Petersson i Röstånga är jag i stort sett överens. Skillnaden är bara den att jag inte tycker att det behövs någon ny utredning.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle vilja komplettera mina synpunkter när det gäller länspolisorganisationen i ett något fylligare bemötande av herr Nygren, vilket tiden inte medgav förra gången.

Herr Nygren kallar vårt förslag om att föra över anslaget för viss administrativ personal till justitiedepartementet för en centraliseringsåtgärd. Är inte det ändå en missvisande karakteristik över vad det egentligen handlar om? Det kan väl inte kallas för centralisering att justitiedepartementet får disponera hela anslaget för polisverksamheten och också för den administrativa personalen och utrustningsfrågorna på länspolis chefsernas kanslier. Det gäller inte att föra över länspolis chefen och biträdande länspolis cheferna, utan det gäller den underställda personalen.

För övrigt tror jag – jag tyckte det framkom vid den hearing vi hade i utskottet – att departementet självt inte är så främmande för tanken på ett sådant förenhetligande. Jag ser det så att en sådan jämförelsevis enkel förändring skulle undanröja ett av de hinder som i dag finns för att åstadkomma en effektiv och livskraftig regional organisation. Syftet bakom majoritetens ståndpunktstagande är just att underlätta en förstärkning och effektivisering av den regionala organisationen som i sig verkligen skulle innebära en decentralisering och en förskjutning av uppgifterna från rikspolisstyrelsen ner till mellaninstansen, den regionala polisorganisationen.

Det är värt att notera det förslag som nu föreligger från rikspolisstyrelsen om de uppgifter som man där tänker sig skall kunna flyttas ner till den regionala nivån. Det finns anledning att notera det med tillfredsställelse.

Därför är jag litet förvånad över att herr Nygren så kategoriskt uttalade sig emot den här tanken. Från herr Nygrens synpunkt hade det väl kunnat räcka att säga att frågan får prövas i det större sammanhanget, när länsberedningen skall pröva organisationen över huvud taget.

Herr talman! Nu ser jag att justitieministern är i kammaren igen, och

då skulle jag vilja upprepa den fråga jag ställde förut. Eftersom vi inte har fått någon skiss på hur polistjänsterna skall fördelas skulle det vara värdefullt att få veta hur många polisdistrikt som nu inte kommer att få någon förstärkning alls, hur många nya kvarterspolistjänster man kan tänka sig och hur fördelningen över huvud taget kommer att se ut.

Herr PETERSSON i Västerås (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först vill jag säga något som jag glömde i mitt förra inlägg, nämligen beträffande påståendet om att vi skulle vara för en åsiktsregistrering om den bara vände sig åt höger. Det har vi naturligtvis inte sagt någon gång, och jag har inte sagt det här i dag. Vi vänder oss mot *all* åsiktsregistrering. Vad vi har sagt i vår motion och vad jag sagt här tidigare i dag är att man skall anstränga sina krafter i syfte att förebygga spionage. Det är vi alla överens om. Men vi vill avskaffa åsiktsregistreringen.

Till herr Nygren vill jag säga att det inte är fråga om att vi vill leka poliser. Vad det handlar om är att det finns sex valda representanter i rikspolisstyrelsen. Jag frågar än en gång: Vilka är era kommentarer till de uppgifter som har publicerats i olika sammanhang?

Det är inte heller så att åsiktsregistreringen inskränker sig endast till att kartlägga människor med klart socialistiska idéuppfattningar. Det handlar om syndikalister, pacifister, kärnvapenmotståndare, fredskämpar, FNL-sympatisörer och liknande grupper, över huvud taget människor som inte till alla delar ansluter sig till det kapitalistiska systemet och i någon mån ifrågasätter dess förmåga att föra samhällsutvecklingen vidare.

Åsiktsregistrering har också en annan sida, nämligen att skrämman människor för att klart och i frihet ge uttryck för sina åsikter och idéer. Från de samhällsbevarande krafterna och deras representanter i lekman-nakommittén har det ju ganska högljutt ofta gjorts gällande att de slår vakt om den fullständiga frihet och demokrati som vi skulle ha i vårt land. Men vad är det i själva verket man bekämpar med SÄPO:s verksamhet? Det är naturligtvis den frihet och demokrati som man säger sig slå vakt om.

Herr NYGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Visst innebär utskottsmajoritetens förslag beträffande länspolisorganisationen en centralisering. Det kan fru Kristensson aldrig komma ifrån. I dag har vi den ordningen att länspolisorganisationen är helt förankrad i länsstyrelserna. En prövning av förstärkningarna sker först i länsstyrelsen, sedan i rikspolisstyrelsen och därefter i departementet. Vad ni föreslår innebär att det första stadiet i denna process, länsförankringen, skall tas bort. Vi menar att detta är en ren principfråga.

När utskottet gjorde ett besök i Göteborg berättade landshövding Huss för oss om hur man från länsstyrelsen i Göteborg hade försökt att få till stånd en förstärkning av länspolisorganisationen. Rikspolisstyrelsen hade sedan i sitt remissyttrande avstyrkt en sådan förstärkning, och man misslyckades i slutinstansen med att få igenom sitt krav. Jag tror att det är värdefullt att vi har den lokala förankring som en anknytning till länsstyrelserna utgör. Man kan fråga sig varför landshövdingarna så starkt

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

har engagerat sig i denna fråga, om det inte är därför att de menar att det skulle vara otillfredsställande att förlora den länsanknytning som polisväsendet i dag har. Vi skall akta oss för att få en helt centraliserad polisverksamhet.

Herr Pettersson i Västerås resonerar fortfarande om ett avskaffande av åsiktsregister. Han nämner att det bland personerna i åsiktsregistret finns många som är syndikalister, kommunister osv. Ja, det kan tänkas att så är fallet men, herr Pettersson i Västerås, de finns inte där därför att de är kommunister eller syndikalister. Det finns i dag ingen åsiktsregistrering – det beskedet har givits från den grupp av politiker som riksdagen har tillsatt för att övervaka denna verksamhet. Jag har för min del ingen anledning att inte sätta tilltro till dessa personer.

Herr talmannen anmälde att herr Pettersson i Västerås anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Fru Kristensson har frågat om fördelningen av de nya polistjänster som riksdagen nu skall ta ställning till. På det kan jag bara svara att jag inte har tänkt ta upp frågan om denna fördelning förrän riksdagen har fattat sitt beslut om hur många de nya polistjänsterna skall bli. Därför kan jag för dagen bara säga som en allmän riktning att det inte kommer att bli de tre största distrikten som skall få merparten av de nya tjänsterna. Det är omöjligt att gå in på ytterligare detaljer innan vi har haft tillfälle att pröva detta i departementet.

När jag nu ändå har ordet skulle jag också vilja vända mig till herr Pettersson i Västerås. De uppgifter som han här har åberopat och som har lämnats i en tidningsartikel i Dagens Nyheter söndagen den 17 mars har jag fått tillfälle att bemöta i Dagens Nyheter måndagen den 18 mars. Jag finner därför inte någon anledning att ytterligare gå in på dessa uppgifter.

Jag vill emellertid något beröra ett av de fall som nämndes. Det skulle ha gällt en person som hade fått en tjänst och som fick reda på att man på arbetsplatsen kände till någon släkting med kommunistiskt förflutet. Till tidningen har jag sagt att om den personen – vilket jag hoppas – vill kontakta mig i förtroende, skall jag undersöka den här saken. Jag har mycket svårt att tro att grunden till att man på arbetsplatsen hade den här kunskapen skulle vara några uppgifter som har kommit från SÄPO, men jag är beredd att göra en undersökning. Någon sådan kontakt har jag emellertid inte fått.

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Självfallet kan jag inte begära att herr statsrådet skall ha en fullständig fördelning av antalet polistjänster till reds, eftersom riksdagen ännu inte har fattat något beslut. Jag noterar bara att det under tidigare år har varit vanligt att riksdagen har fått en ungefärlig uppskattning av hur de föreslagna tjänsterna skulle fördelas. Det som statsrådet nu säger är ju vad som står i statsverkspropositionen, nämligen att de tre största polisdistrikten i år inte kan räkna med så stort tillskott som de har fått förut. Det har jag inget att invända emot i och för sig,

men min fråga var egentligen: Hur är det med de mindre polisdistrikten? Får de några förstärkningar, och hur många tjänster blir det i så fall?

Vid den fördelning som gjordes föregående år var det ju ett betydande antal av polisdistrikten som över huvud taget inte fick något tillskott. Jag tycker att det är den känsliga frågan i år – bortsett från antalet kvarterspolis, som naturligtvis också är viktigt.

Herr JOHANSSON i Växjö (c):

Herr talman! Det har både från denna talarstol och ute bland allmänheten framförts önskemål om en förstärkning av den regionala polisorganisationen. Man har tyckt att organisationsledet mellan polisdistrikten och rikspolisstyrelsen borde få en starkare förankring. Kritik har riktats mot rikspolisstyrelsen, som enligt kritikerna har dirigerat alltför mycket. En alltför stor maktkoncentration till rikspolisstyrelsen har alltså varit argumentet. Rikspolisstyrelsen beslutar om vissa övervakningsuppdrag ute i länen, vilket ibland försvårar länspolischefens egna planerade uppdrag till polisdistriktet, har man påstått. Jag har förståelse för en sådan reaktion samtidigt som min uppfattning är att man något skjuter över målet.

Vad vi alla bör vara överens om är att se till att den regionala polisorganisationen blir än mer effektiv. Det spelar ingen roll vilket område det gäller – en alltför stor maktkoncentration i toppen är till förfång både för effektiviteten och för medinflytandet ute i verksamhetsleden. Regering och riksdag har inte heller varit passiva när det gäller aktiviteter på det här området, men jag ifrågasätter om man har varit inne på de rätta metoderna att lösa problemet. Sälunda kan nämnas att 1972 års riksdag fattade beslut om en begränsad reform av den regionala polisverksamheten. När den reformen skulle tillämpas i förslaget om förening på det polisiära området mellan Västernorrlands län och Jämtlands län i en proposition år 1973 var som bekant inte riksdagen lyhörd för detta. Riksdagen fann inte att det framlagda förslaget hade sådana fördelar från polisiär, ekonomisk eller annan synpunkt att det i ett läge, där man inte kunde överblicka dess konsekvenser i vad gäller den regionala samhällsförvaltningen, borde genomföras mot framför allt länsstyrelsens bestämda önskemål.

Tydligt finns det inte heller i dag någon majoritet i riksdagen som vill slå samman flera län till ett verksamhetsområde inom den regionala polisverksamheten.

Men det är inte nödvändigt att föra samman län för att nå bättre effektivitet. Man kan samarbeta över länsgränserna. Vidare finns det anledning tro att det utskottets majoritet föreslagit, att biträdespersonalen vid länspolischefens expedition överföres till den lokala polisorganisationen och att utrustning till expeditionen anskaffas över polisväsendets stat, skulle ge en effektivare länspolischeforganisation.

Vi motionärer och utskottsmajoriteten vill att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vid de fortsatta övervägandena om den regionala polisorganisationen särskilt bör beaktas önskemålen om en samordning av hithörande anslag på polisväsendets stat. Syftet är att nå en administrativ förenkling, som bör bidra till en effektivisering av den

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

regionala polisverksamheten.

Som vi anför i utskottets förslag måste det "beaktas att ett genomförande av organisatoriska förändringar rörande den regionala polisverksamheten innebär risker för att statsmakternas framtida ställningstagande — — föregrips". Vi tror att länsberedningens förslag kommer mot slutet av 1974, och innan ställning tas till detta principbetänkande är det naturligtvis felaktigt att göra några genomgripande förändringar i länspolisorganisationen. Jag är inte övertygad om att man någonsin behöver göra det.

Vårt förslag innebär ett mindre ingripande av budgetteknisk art som samtidigt synes kunna medföra administrativa och andra fördelar.

Jag tror i likhet med rikspolisstyrelsen och länspolischefsföreningen att stora fördelar skulle vinnas om den administrativa personalen vid länspolischefens expedition överfördes till den lokala polisorganisationen och all utrustning till expeditionen anskaffades över polisväsendets stat, dvs. om länspolischefens expedition i dess helhet i administrativt hänseende överfördes till justitiedepartementets stat.

Ett genomförande av förslaget skulle innebära att den administrativa personalen kunde rekryteras bland befattningshavare med erfarenhet från arbetet i polisdistrikt. Samtidigt betyder förslaget att den tekniska utrustningen på länspolischefernas expeditioner blir mera enhetlig och — vill jag påstå — av bättre kvalitet.

Herr talman! Utskottets socialdemokratiska ledamöter samt utskottets vpk-ledamot har emellertid reserverat sig med en egendomlig motivering. Man säger att detta inte enbart kan ses som en budgetteknisk fråga. Motionskravet innebär också en ytterligare centralisering av polisverksamheten, påstår man. Jag citerar vidare i reservationen: "Varje förändring på det organisatoriska planet som innebär att länsstyrelsernas uppgifter i polisens arbete minskar uppfattas lätt som ett ställningstagande mot den regionala samhällsverksamheten."

Argumenten är verkligen krystade. Kommer förslaget att medverka till någon förändring av länspolischefens ställning såsom tjänsteman i länsstyrelsen? Nej, han är fortfarande underordnad landshövdingen. Kommer det att påverka den operativa verksamheten? Nej, ingalunda.

Herr Nygren sade i sitt anförande med stort patos att här var centern inne på en farlig väg, här ville man centralisera. Det är mycket svårt för socialdemokraterna att skilja på vad som är centralisering och decentralisering. Herr Nygren är i vanliga fall en mycket intelligent karl och är det väl alltså, men här vill han medvetet missuppfatta motionen — för det är faktiskt en missuppfattning. Det är inte värre här än att skilja på äpplen och päron, och det borde herr Nygren kunna göra.

När det gäller beslutsfunktionerna på det regionala planet har socialdemokraternas väg varit lång och slingrig. Närmast tänker jag på länsdemokratin och hur man vinglat hit och dit. Jag vet inte vilken uppfattning man har i den frågan i dag — det får vi väl se när länsberedningen lägger fram sitt förslag — men man borde tala med små bokstäver när det gäller beslutsfunktionerna på det regionala planet.

Det är rätt, som herr Nygren säger, att i varje fall en del landshövdingar har en avvikande mening i förhållande till motionen,

exempelvis de två socialdemokratiska landshövdingar som kom ned till oss. Jag vet inte vad de andra har för inställning, men det är möjligt att de är irriterade. Man har på det hållet kanske också missuppfattat motionen. Ty vad är det fråga om? Jo, det gäller – i klartext ännu en gång – två tre kanslibiträden på länspolischefens expedition som skulle tas utifrån polisdistrikten, där dessa personer i regel har fått skolning i det polisiära arbetet, så att de är mer insatta i förhållandena. På det sätt blir det en förstärkning av länspolischefens expedition.

Jag vill inte ifrågasätta kompetensen hos de nuvarande kanslisterna, men det finns väl något som talar för att det kan bli en kvalitativ förstärkning om man tar folk utifrån polisdistrikten som har bättre erfarenhet.

När det gäller de tekniska detaljerna på länspolischefens expedition, så kan jag inte fatta att det är någon skillnad i fråga om centralisering eller decentralisering ifall justitieminister Lennart Geijer eller kommunminister Hans Gustafsson betalar exempelvis en telexanläggning.

Till sist vill jag uttrycka min tillfredsställelse med den överenskommelse som skett mellan rikspolisstyrelsen och länspolischeferna om att överföra vissa arbetsuppgifter från styrelsen till den regionala organisationen. Jag ser detta som ett drag för att förstärka länspolischefersorganisationen och decentralisera polisväsendet, och jag anser att det något jävar påståendet om rikspolisstyrelsens strävan att själv avgöra frågorna.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Herr NYGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag lyssnade med mycket stort intresse till herr Johansson i Växjö, för jag trodde att vi skulle få någon förklaring till de effektivitetsvinster och administrativa fördelar som påstås bli följden av utskottsmajoritetens förslag.

Jag fick en känsla av att herr Johansson i Växjö trodde att telexapparaterna kunde bli mera effektiva om de betalades över justitieminister Geijers stat. Jag har all respekt för justitieministern, men jag tror att det är precis samma telexapparater, precis samma utrustning, vilken stat de än betalas över.

Herr Johansson i Växjö säger att det är en egendomlig motivering som vi reservanter har anfört. Ja, vi har försökt att i praktisk politik redovisa för kammaren vad vi menar med en decentraliserad verksamhet. När herr Johansson konfronteras med detta menar han att det är något egendomtligt. Men det här är precis vad ni brukar vara ute och tala om i valrörelserna, herr Johansson, nämligen att förankra olika verksamheter på länsplanet och inte i alla avseenden flytta upp dem till huvudstaden.

Jag har aldrig sagt, herr Johansson, att centern i detta fall är inne på en farlig väg. Jag har bara försökt bevisa att varken här eller i agerandet inom jordbruksorganisationer m. m., som herr Johansson känner till, lever ni i centern som ni under valrörelserna lär. Herr Johansson säger att det inte är större skillnad mellan de saker vi nu diskuterar än mellan äpplen och päron. Men jag är litet rädd för, herr Johansson, att om ni under valrörelserna säger åt väljarna att ni vill bjuda dem alla på äpplen

och sedan, då valrörelsen är över, går och delar ut pären till alla, så blir situationen något underlig när det gäller ert anseende hos svenska folket. Det är detta jag tror håller på att ske just nu för centerns del.

Herr JOHANSSON i Växjö (c) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller detta med äpplen och pären tror jag inte att våra väljare skulle bli så lurade, om vi efter valet eventuellt bjöd på pären. Jag tycker själv faktiskt bättre om pären än om äpplen.

Sedan är det riktigt, Arne Nygren, att det i och för sig inte har någon betydelse om telexanläggningarna tillhör det ena eller andra departementet. Men vi vet att det i dag råder stor brist på denna tekniska utrustning ute på länspolischefernas expeditioner. Jag kan här citera vad rikspolisstyrelsen säger i sin skrivelse till regeringen: "I fråga om utrustning vid länspolischefens expedition råder för närvarande stora skillnader mellan länen. Telexförbindelse finns exempelvis inte vid alla länspolischefsexpeditioner och förbindelse med polisens radionät saknas vid samtliga expeditioner."

Det finns i denna skrivelse ytterligare ett avsnitt som handlar om de tekniska resurserna på expeditionerna, men det får räcka med det anförda. Det visar ändå att här föreligger en bristsituation, och det skulle bli bättre om vi hade en enhetlig uppsättning apparatur på polisdistrikten och länspolischefernas expeditioner. Det skall inte vara några vattentäta skott dem emellan. Man skall kunna anropa varandra osv. Det skulle vara ett bra sätt att göra expeditionernas arbete effektivare.

Sedan, herr Nygren, kan jag inte med bästa vilja i världen hitta någonting i den aktuella motionen eller i utskottets skrivning som bygger på en centralistisk giv. Hur kan någon få den uppfattningen? Nej, det är inom andra områden på länsplanet som vi skall tackla den centralistiska sidan, och det är genom en effektiv länsdemokrati. Och någon gång i höst skall det bli intressant att se hur socialdemokraterna ställer sig där. Kommer man exempelvis att medge att samtliga de tio lekmanaledamöterna i länsstyrelserna får utses av landstingen eller kommer man att hålla fast vid den giv man hittills haft, att hälften skall utses av regeringen?

Herr NYGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Resonemanget om äpplen och pären blir mer och mer intressant ju längre herr Johansson i Växjö driver det. Nu säger herr Johansson, att även om man bjuder äpplen i valrörelsen, så tycker han ändå bäst om pären. Kanske är det så, herr Johansson, att ni i valrörelsen talar om decentralisering, men i praktisk politik tycker ni bättre om centralisering. Där tror jag att ni håller på att tära på centerns förtroendekapital just nu, och det skall ni sannerligen uppmärksamma!

Nu är det emellertid inte fråga om vad herr Johansson som aktiv centerpolitiker tycker, utan frågan är vad de människor tycker som ni i valrörelsen har erbjudit äpplen, om inte de blir besvikna när ni sedan efter valrörelsen erbjuder dem pären. Blir de inte besvikna, om ni i valrörelsen har erbjudit dem decentralisering men bjuder dem centralisering när valdagen väl är över?

Herr Johansson citerade också ett stycke ur länspolischefernas

skrivelse och sade att det är en nackdel att man inte på alla expeditioner har samma utrustning. Men, herr Johansson, kan inte det problemet lösas lika bra genom den förankring vi nu har i länsstyrelserna? Varför måste beslutsfattandet i det fallet föras bort från länsstyrelserna, bort från länsförankringen – som ni vid andra tillfällen ju talar så vackert om?

I slutomgången försökte herr Johansson göra detta till en fråga om hur många ledamöter i länsstyrelserna som skall väljas på ena eller andra sättet, men här gäller det ju om vi skall fortsätta med att slå vakt om den länsdemokrati vi har i dag. Tydligt är att centern vill luckra upp också på den punkten.

Herr JOHANSSON i Växjö (c) kort genmäle:

Herr talman! Den kulinariska debatten om äpplen och päron kan lämnas därhän nu, tycker jag. Jag känner inte till att vi inom centern någon gång efter ett val fört en annan argumentering än att vi vill ha decentralisering på alla områden.

Sedan tar vi inte, herr Nygren, bort några beslutsfunktioner från länsstyrelsen. Vad är det för skillnad om kanslipersonalen kommer till länspolischefens expedition från polisdistrikten eller från någon av de olika avdelningarna på länsstyrelsen? Vilka beslutsfunktioner tar man bort? Centraliseringen av beslutsfunktionerna kan inte bli annorlunda om telexanläggningen kommer från justitiedepartementet än om den kommer över något annat departement. Vi ändrar inte något på beslutsfunktionerna, utan det här är helt och hållet en administrativ fråga.

Det är litet egendomligt att landshövdingarna först nu visar intresse för detta område. Det framgick tydligt och klart även av dessa två landshövdingars uppvaktning i utskottet att allt inte är riktigt bra när det gäller den regionala polisorganisationen, och de var beredda att hjälpa till att göra det bättre. Men det är synd att man just nu fått intresse för dessa frågor. Jag vill tro att det som vi föreslår är ett sätt att eliminera de eventuella skärmytslingar som kan förekomma mellan landshövding och länspolischef.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag tar mig friheten att i all korthet knyta an till den föregående debatten och herr Nygrens ord om det betryggande i att vi har en parlamentarisk kontroll när det gäller SÄPO. Man begär ganska mycket när man menar att vi lika trosvisst som vissa andra skall se det som en garanti för att all åsiktsregistrering upphört. Vårt parti, som framför allt utsattes för den typen av övervakning, har inte samma insyn som de fyra partier som hade ansvaret under åsiktsregistreringens blomstringstid. Det bör ni kanske ta med i bilden när ni anser att vi är väl misstroga.

Jag begärde egentligen ordet för att utveckla några synpunkter i anslutning till reservationen 4 vid punkten 6. Den reservationen är en konsekvens av vår inställning att man inte löser problemen med brottsligheten genom att anställa fler och fler poliser, vilket nu sker i rask takt. Vi anser att dessa pengar i stället bör användas för att satsa mer på förebyggande åtgärder, på frivården och liknande konstruktiva saker.

Den här förstärkningen är ett led i uppföljningen av brottskommissionens förslag, som bl. a. innebar att polismakten under en treårsperiod skulle förstärkas med 1 680 tjänster. I år är den posten 402 nya polistjänster i den lokala polisorganisationen. Man har beräknat att det skall kosta ca 23 miljoner kronor. Det är ganska mycket pengar, och därtill kommer självfallet kostnaderna för utbildning, utrustning, motorfordon osv.

Polisens resurser i Sverige har under den senaste tioårsperioden utvecklats med en väldig hastighet; de har mer än fördubblats. Brottskommissionen fann vid sina överväganden att man måste gå vidare och ytterligare förstärka polisens resurser. Det motiverades bl. a. med ökat antal våldsbrott och andra förseelser. Frågan är om man inte lika gärna hade kunnat dra en motsatt slutsats, nämligen att utökningen av polisens resurser inte är metoden för att minska brottsligheten. Det är inte bara vi i vpk som tvivlar på det riktiga i den här resursfördelningen. "Vi får världens bäst utrustade polismakt", skrev Aftonbladet sedan regeringen valt brottskommissionens förslag. I en annan artikel räknade man ut att polismaktens resurser nu ökar åtta gånger mer än de sociala brottsförebyggande insatserna. I ledarform skrev Aftonbladet den 13 januari 1973 följande:

"Det är beklagligt att Geijer så starkt har betonat ett slags yttlig renhållningsaspekt, när han talar om ordningen på gator och torg och tunnelbanestationer. Den inriktningen finns inte alls i partikongressens beslut, utan kommer snarare i konflikt med det kriminalpolitiska programmets starka betoning av de förebyggande insatserna.

Och enligt programmet är det som sagt dessa som är de viktigaste."

Detta skrev alltså LO:s tidning Aftonbladet.

Jag har tidigare i denna kammare gett uttryck för partiets och min egen principiella uppfattning i dessa frågor. Vi anser att grundorsakerna till brottslighet oftast är att finna i en felaktig samhällsplanering, avsaknaden av jämlikhet, koncentrationspolitiken, de stora ekonomiska och sociala klyftorna och därmed besläktade problem. Statsminister Olof Palme, som ibland säger förnuftiga saker, har varit inne på dessa faktorer i en tidigare riksdagsdebatt om brottsligheten. Då sade han:

"Den enda hållbara lösningen ligger enligt min mening i en politik som botar brister och orättvisor och utjämnar ekonomiska, sociala och kulturella skillnader i samhället. En sådan politik bör kunna ge förutsättningar för en lugn och fredlig samhällsutveckling och för ökad förståelse mellan människorna."

Det var riktiga ord, och de stämmer väl överens med vår uppfattning. Men på detta område har det tyvärr inte skett någonting revolutionerande. Vi har samma klassklyftor i vårt land. Vi vet att vissa barn har en usel uppväxtmiljö, och det är också därifrån de eviga kåkfararna rekryteras.

Jag skall inte utveckla dessa tankegångarna. Det skedde i fjol, när brottskommissionens förslag redovisades, och det kommer naturligtvis också flera tillfällen. Men vi anser att de pengar som man enligt betänkandet vill anslå till förstärkning av polisorganisationen kunde användas på ett bättre och mer konstruktivt sätt. Därför yrkar jag bifall till reservationen 4 av herr Pettersson i Västerås.

Herr SUNDKVIST (c):

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Herr talman! Jag har begärt ordet i anledning av en enda punkt i det utskottsbetänkande som vi nu behandlar. Det gäller punkten 2, som handlar om organisationen på länsplanet – länspolischefens expedition respektive landshövdingens expedition. Jag behöver inte gå in i någon ytterligare redovisning av sakfrågan, eftersom tidigare talare redan varit inne på den, men jag känner mig ändå nödsakad att säga några ord kring det här ärendet.

Utskottsmajoriteten säger i sin skrivning att förslaget gäller en föga ingripande budgetteknisk förenkling beträffande biträdespersonalen vid och utrustningen till länspolischefernas expedition. Om det vore så enkelt, skulle det väl i och för sig inte ha varit svårt för mig att avstå från att yttra mig, men man kanske inte får se det så enkelt. Jag har inte förmåga att göra så; jag ser det i varje fall minst som en organisationsförändring, om man flyttar över ekonomiska resurser och personal från en sida till en annan. Ser man på vad som hänt tidigare och vad som hänt sedan utskottet hade ärendet till behandling, är jag för min del beredd att hålla med utskottsreservanterna om att det här inte är enbart en budgetteknisk fråga.

Vad är det då som hänt? Vi har redan tidigare i debatten hört hänvisningar till det beslut som riksdagen fattade 1972. Det var ett beslut som grundade sig på 1967 års polisutredning. Jag hade äran att vara med i den polisutredningen. Ett avsnitt i utredningen behandlade den regionala indelningen av polisväsendet, och utredningen föreslog där att landet skulle indelas i åtta polisregioner. Jag var ensam reservant emot det förslaget. Det fanns två orsaker till att jag reserverade mig mot det polisregionsystem som föreslogs. Den ena orsaken var att jag ansåg att ett genomförande av ett sådant polisregionsystem skulle ha medfört en alltför stark centralisering av polisverksamheten. Den andra orsaken var att det redan när utredningen arbetade pågick en mängd andra utredningar, som diskuterade förvaltningsorganisationen på länsplanet. Jag ansåg därför att man inte då borde vidta en organisationsförändring som inte samtidigt tog hänsyn till de förändringar som kan komma att göras på länsplanet i övrigt.

Det betyder att jag tycker att dessa saker bör ses i ett sammanhang. Detta är i och för sig också vad man har sagt i den reservation som är fogad till utskottets betänkande.

Vad är det som har hänt efter utskottsbehandlingen och som gör att man ställer sig tveksam till den behandling ärendet har fått i utskottet? De som är ledamöter i justitieutskottet – eller suppleanter liksom jag – vet att vi har fått en promemoria från rikspolisstyrelsen, som föreslår en tvåårig försöksverksamhet med regional polisverksamhet och indelning av landet i åtta regioner, först och främst på trafikområdet. Som jag ser det kan en sådan ordning inte på något sätt genomföras utan att riksdagen tar ställning till den. Skall riksdagen ta ställning till frågan, måste riksdagen också ta ställning till andra organisationsförändringar. Vad jag menar är att det finns en viss risk för att vi med utskottsmajoritetens ställningstagande i dag låser oss på ett sådant sätt att vi inte kommer att ha ryggen fri för framtida organisationsförändringar inom länsorganisationen.

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974.

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Med hänvisning till att det finns så många oklarheter härvidlag som behöver redas ut i ett sammanhang och med hänvisning till vad jag anförat ber jag att få meddela att jag kommer att rösta för reservationen 1 vid punkten 2 i justitieutskottets betänkande nr 11.

Med detta anförande, i vilket herr Gustafsson i Byske (c) instämde, var överläggningen slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fröken Mattson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nygren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fröken Mattson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	128
Nej	—	185
Avstår	—	5

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Pettersson i Västerås, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Pettersson i Västerås.

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till polis-
väsendet, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 299

Nej - 19

Punkten 5

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6

M o m. A

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 3 av fru Kristensson och fru Lindquist samt 3:o) reservationen nr 4 av herr Pettersson i Västerås, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då fru Kristensson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Pettersson i Västerås begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 6 mom. A antar reservationen nr 3 av fru Kristensson och fru Lindquist röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 av herr Pettersson i Västerås.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Pettersson i Västerås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 52

Nej - 22

Avstår - 243

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 6 mom. A röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fru Kristensson och fru Lindquist.

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 262
Nej — 46
Avstår — 10

M o m. B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Petersson i Röstånga, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Petersson i Röstånga begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 6 mom. B röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Petersson i Röstånga.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Petersson i Röstånga begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 286
Nej — 31
Avstår — 1

M o m. C

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 7 och 8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 3 Föredrogs justitieutskottets betänkande nr 10 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1974:1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1974:75 till brottsförebyggande rådet, m. m. jämte motioner.

Punkten 1

Inrättande av ett brottsförebyggande råd, m. m.

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1974:1 bilaga 4 (justitedepartementet) under punkten A 11 (s. 18—53) föreslagit riksdagen att dels godkänna att ett brottsförebyggande råd med de uppgifter som angetts i statsverkspropositionen inrättades den 1 juli 1974, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vid rådet inrätta en ordinarie tjänst som chef för rådets kansli med beteckningen r, dels ock till Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 550 000 kronor.

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:151 av herr Bohman m. fl. (m) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt att riksdagen skulle dels hos Kungl. Maj:t anhålla att det brottsförebyggande rådet fick i uppdrag att företa en analys av massmedias roll i samband med brott och brottsförebyggande verksamhet och att snarast framlägga förslag om formerna för ett förbättrat samarbete mellan polisen och Sveriges Radio (yrkande 1), dels anhålla att Kungl. Maj:t skulle låta insamla och sammanställa uppgifter om vad brottsligheten kostade samhället och den enskilde i enlighet med vad i motionen anförts (yrkande 2), dels hos Kungl. Maj:t anhålla att en utredning tillsattes med uppgift att framlägga förslag till sådana åtgärder att samhället snabbt kunde reagera mot unga lagöverträdare, varvid någon form av jourdomstolar främst i storstäderna samt en ny påföljd i form av kortvarigt frihetsberövande också borde övervägas (yrkande 3), dels hos Kungl. Maj:t anhålla att forskningsgruppen inom det brottsförebyggande rådet fick i uppdrag att initiera kriminologisk grundforskning i enlighet med vad i motionen anförts (yrkande 9), dels hos Kungl. Maj:t uttala att ytterligare en professur i kriminologi snarast inrättades och att Kungl. Maj:t framlade förslag härom (yrkande 10), dels ock uttala att det brottsförebyggande rådet icke borde inrättas som en fristående myndighet utan borde anknytas till statsrådsberedningen (yrkande 11),

1974:195 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag om inrättande av en forsknings- och utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats i betänkandet (SOU 1973:35) Kriminologisk forskning,

1974:276 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp, c, m) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag rörande inrättandet av en forsknings- och utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974:636 av herr Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt dels att riksdagen beträffande brottsförebyggande rådets konstruktion uttalade att rådet borde förankras i statsdepartementen i enlighet med vad i motionen anförts och att rådet i avvaktan på förnyad prövning av frågan om dess konstruktion fortsatte sin verksamhet som kommitté (yrkande 1), dels att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition 1974:1, bilaga 4, punkt A 11 beslutade att till Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 1 985 000 kronor (yrkande 2 a),

1974:1259 av herrar Ullsten (fp) och Jonsson i Mora (fp), såvitt nu var i fråga, samt

1974:1261 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle dels som sin mening uttala att brottsförebyggande rådet borde i avvaktan på förnyad prövning av frågan om dess konstruktion t. v. fortsätta sin verksamhet som kommitté, dels anhålla om en förutsättningslös utredning av förslaget att domstolarna i brottmål endast skulle ta ställning till skuldfrågan medan ett särskilt organ med starkt inslag av behandlingsexpertis beslutade om behandlingens utformning.

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Utskottet hemställde

A. att riksdagen beträffande inrättande av ett brottsförebyggande råd med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:151 (yrkande 11), motionen 1974:636 (yrkande 1) och motionen 1974:1261 (yrkande 1), samtliga i denna del, godkände att ett brottsförebyggande råd med de uppgifter som angetts i propositionen inrättades den 1 juli 1974,

B. att riksdagen beträffande analys av massmedias roll i den brottsförebyggande verksamheten skulle avslå motionen 1974:151 i denna del (yrkande 1),

C. att riksdagen beträffande samhällets kostnader för brottsligheten skulle avslå motionen 1974:151 i denna del (yrkande 2),

D. att riksdagen beträffande samhällets reaktion mot unga lagöverträdare skulle avslå motionen 1974:151 i denna del (yrkande 3),

E. att riksdagen beträffande översyn av brottsbalken och specialstraffrätten skulle avslå motionen 1974:1259 i denna del (yrkande A 1),

F. att riksdagen beträffande begränsning av domstolarnas befattning med påföljdsfrågor i brottmål skulle avslå motionen 1974:1261 i denna del (yrkande 2),

G. att riksdagen beträffande forskning om allmänpreventionens betydelse skulle avslå motionen 1974:151 i denna del (yrkande 9),

H. att riksdagen beträffande inrättande av en professur i kriminologi skulle avslå motionen 1974:151 i denna del (yrkande 10),

I. att riksdagen beträffande särskild utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen skulle avslå motionen 1974:195 och motionen 1974:276,

K. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag bemyndigade Kungl. Maj:t att vid rådet inrätta en ordinarie tjänst som chef för rådets kansli med beteckningen r,

L. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1974:636 i denna del (yrkande 2 a) till Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 550 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande inrättande av ett brottsförebyggande råd av fru Kristensson (m) samt herrar Westberg i Ljusdal (fp) och Wijkman (m) som ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av motionen 1974:151 (yrkande 11), motionen 1974:636 (yrkande 1) och motionen 1974:1261 (yrkande 1), samtliga i denna del, gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört,

2. beträffande analys av massmedias roll i den brottsförebyggande verksamheten av fru Kristensson (m) och herr Wijkman (m) som ansett att utskottet under B bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1974:151 i denna del (yrkande 1) gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört,

3. beträffande samhällets kostnader för brottsligheten av fru Kristensson (m) och herr Wijkman (m) som ansett, att utskottet under C bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1974:151 i denna del (yrkande 2) gav Kungl. Maj:t till kännna vad reservanterna anfört,

4. beträffande samhällets reaktion mot unga lagöverträdare av fru Kristensson (m) och herr Wijkman (m) som ansett att utskottet under D bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1974:151 i denna del (yrkande 3) gav Kungl. Maj:t till kännna vad reservanterna anfört,

5. beträffande särskild utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen av fru Kristensson (m) och herr Westberg i Ljusdal (fp) som ansett att utskottet under I bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna 1974:195 och 1974:276 hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att förslag om en särskild utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen snarast förelades riksdagen,

6. beträffande medelsberäkningen av herrar Polstam, Johansson i Växjö, Bengtsson i Göteborg och Fransson samt fru Wiklund (samtliga c) som ansett att utskottet under L bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1974:636 i denna del (yrkande 2 a) till Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 1 985 000 kronor.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande beträffande forskning om allmänpreventionens betydelse (moment G i utskottets hemställan) av fru Kristensson (m) och herr Wijkman (m).

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! I motioner från borgerligt håll har under senare år väckts förslag om att man skulle tillsätta en kriminalpolitisk kommitté eller beredning, som skulle få till uppgift att föreslå åtgärder för att komma till rätta med den tilltagande brottsligheten. Dessa yrkanden fördes fram år efter år, men riksdagsmajoriteten avslog dem.

I början på förra året meddelades emellertid från justitiedepartementet att tanken nu var att inrätta ett brottsförebyggande råd med i huvudsak de uppgifter som tidigare föreslagits från borgerligt håll. Vi var alla väldigt glada härför och tyckte att det var ett stort steg åt rätt håll att parlamentariker från olika partier fick diskutera förutsättningslöst vilka åtgärder som borde vidtas och framför allt hur samordningen skulle ske av samhällets brottsförebyggande verksamhet.

Det förslag som riksdagen nu skall ta ställning till innebär emellertid att denna verksamhet får formen av en ny statlig myndighet. Det har, herr talman, i varje fall inte varit min avsikt, när jag tidigare förde fram denna tanke, att det skulle skapas en permanent statlig myndighet. Jag vill i dag inte direkt ta avstånd och säga att en sådan myndighet är

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

obefogad, men det finns anledning att uttala en viss tveksamhet mot att redan nu ta ställning till behovet av ett permanent organ.

Den verksamhet som nu skall börja får i viss mån ses som en försöksverksamhet. Vi måste pröva hur arbetet kommer att fungera och sedan efter några år ta ställning till om verksamheten skall få permanent karaktär och formen av en statlig myndighet. Vad vi inte vill ha är en stat i staten eller en verksamhet, som kan leda till kompetenskonflikter och som kan göra att denna myndighet kommer att få uppgifter som normalt åligger olika statliga myndigheter vilka redan i dag är engagerade i brottsförebyggande verksamhet. Man vill också undvika ett dubbelarbete, som ökar byråkratiseringen och minskar de konkreta effektiva åtgärderna för att komma till rätta med brottsligheten.

I det förslag som ligger kan jag inte riktigt se – inte heller tyckte jag att man fick det riktigt klarlagt under den hearing som utskottet ordnade med företrädare för det brottsförebyggande rådet – hur kompetenskonflikter, byråkratisering och dubbelarbete skulle kunna undvikas. Den tveksamhet som man tidigare känt ökade snarare efter den diskussion som vi hade inom utskottet.

Det finns också anledning att konstatera att en hel del av de arbetsuppgifter som rådet är tänkt att få normalt sett bör ligga inom statsdepartementen. Det gäller ju att utforma kriminalpolitiken i stort, och meningen kan inte gärna vara att den skyldighet och rättighet som statsmakterna i dag har att dra upp de riktlinjerna skall överlätas på en myndighet. Men beskrivningen av rådets uppgifter är så pass vaga att man inte riktigt får klart för sig de gränser som skall gälla. Ännu mindre får man klart för sig de gränser som skall gälla i fråga om rådets uppgifter och de olika myndigheternas uppgifter. Jag tänker då på skolöverstyrelsen, rikspolisstyrelsen och kriminalvårdsstyrelsen, som är inkopplade i den här verksamheten – för övrigt också socialstyrelsen.

I reservationen 1 från folkpartiet och moderata samlingspartiet uttalas stor tveksamhet beträffande tanken på ett permanent organ. Vi har också menat att verksamheten tills vidare bör ta formen av en kommitté med anknytning till departementet. Vi tror inte att det finns någon risk för att man inte skall kunna knyta kvalificerad personal till den verksamheten. Det har ju visat sig i andra sammanhang där det tillsatts statliga kommittéer att det inte varit svårt att få sakkunnig och duglig personal för att klara aktuella uppgifter.

Det som kanske förvånar något, herr talman, är att centerpartiet inte kunde ansluta sig till reservationen. Det brukar ju annars inte vara centerpartiets signum att vara så förtjust i att inrätta nya statliga myndigheter. I den här frågan har centern emellertid anslutit sig till socialdemokraterna.

I reservationen 2 för moderaterna ett resonemang om massmedias roll i det brottsförebyggande arbetet. Det är ju ingen hemlighet att det från många håll har framförts kritik över massmedias sätt att presentera olika problem som hänger samman med brottsbekämpning. Det har förekommit kritik mot framför allt radio och TV som man menat inte ger en rättvisande bild av de rättsvårdande organens insatser. Kritiken menar att det är risk för att laglydnaden minskar när medborgarnas skyldighet att

efterleva lagar och förordningar ifrågasätts.

Om man nu ser vad utskottets majoritet har att säga på den här punkten så tycker jag att det är värt att notera några saker. För det första sågs att information om de straffades situation kommer att ägnas stor uppmärksamhet av rådet. Ja, det tror jag inte att det finns anledning att betvivla, men kritiken har ju just gällt att massmedia har betonat de straffades situation på bekostnad av brottsoffrens och på bekostnad av den självklara skyldigheten att understryka respekten för gällande lagstiftning. Snarare har brottslingen glorifierats på bekostnad av brotts-offret.

För det andra sågs det att samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten övervägt att ta upp mass medias bevakning av kriminalproblem och insatser i brottsförebyggande syfte. Det är faktiskt inte mycket att nämna, tycker jag, eftersom samarbetsorganet ju har upphört. Att detta organ under sin existens övervägde att ta upp sådana frågor men inte gjorde det anser jag inte vara något särskilt starkt argument för att avslå yrkandet i den ifrågavarande motionen.

För det tredje sågs det att när det gäller förhållandet mellan polis och allmänhet finns det anledning att tro att departementschefen, och rådet kommer att ha sin uppmärksamhet riktad på frågan. Men det är ju inte detta motionen gäller. Ingen av motionärerna har menat att förhållandet mellan polis och allmänhet är så dåligt att det behövs en utredning. I stället visar ju de utredningar som har gjorts att de relationerna är mycket goda. Problemet gäller fortfarande företrädesvis relationerna mellan polisen och Sveriges Radio.

Vid den hearing som vi hade i utskottet upplystes det att man funderar på att inom rådet börja med en kursverksamhet. Men vad jag kunde förstå var det mer än kursverksamhet på gräsrotsnivå. Man hade inte funderat över att engagera ledningen för Sveriges Radio i den verksamheten. Det vore faktiskt inte ur vägen om Sveriges riksdag talade klarspråk i de här frågorna och uttalade sig för att det brottsförebyggande rådet bör se till att få till stånd ett gott samarbete mellan ledningen för Sveriges Radio och rikspolisstyrelsen för att komma till rätta med de missförhållanden som jag tror att hela utskottet menar föreligger.

I reservationen 3, som är en moderat reservation, återkommer vi till vårt yrkande sedan tidigare om att man bör kunna få en mera schematisk redovisning av hur stora kostnader som brottsligheten åsamkar de enskilda. Vi noterar åter att justitieministern i statsverkspropositionen med en tablå visar hur stora kostnader brottsligheten åsamkar de rättsvärdande myndigheterna, och det tycker vi är bra. Men vi har fortfarande den uppfattningen att det vore angeläget att också få något begrepp om vad brottsligheten kostar enskilda. Vi vill inte ha någon mer omfattande utredning utan vill att man sammanställer de uppgifter som redan finns inom olika myndigheter, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen, försäkringsbolagen och rikspolisstyrelsen för att därmed få ett begrepp om detta. Självfallet menar jag inte att det skulle vara av avgörande betydelse för våra insatser mot brottsligheten att veta vad den kostar de enskilda, men det kunde trots allt kanske vara ett argument, i

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

diskussionerna med finansministern om inte annat, att kunna visa de icke obetydliga kostnader som jag är övertygad om att brottsligheten medför för enskilda människor.

I reservationen 4 återkommer en bekant, åtgärder mot unga lagöverträdare. Det är en moderat reservation som bottnar i partimotionen från moderata samlingspartiet. Jag skall inte utveckla det så mycket. Jag vill bara erinra om att vi fortfarande menar att man måste försöka komma till rätta med de långa tider som ofta förflyter mellan det att ett brott är begånget och det att myndigheten tar slutgiltig ställning beträffande den åtgärd som skall vidtas. Nu förflyter alldeles för lång tid, och det är till stor nackdel för många, inte minst för brottslingen själv. Det borde vara angeläget att få till stånd en översyn och en utredning syftande till att få en förenklad brottmålsprocess. Utredningen bör dock som vi ser det inte enbart ta sikte på unga lagöverträdare utan bör kunna gälla generellt. Vi tror att en sådan förenklad brottmålsprocess bör kunna genomföras utan att rättssäkerheten eftersätts.

I samma reservation tas också upp ett välkänt problem, nämligen vårt förslag om korttidsbehandling av unga lagöverträdare. Jag vill åter erinra kammarens ledamöter om att enligt gällande bestämmelser är det i praktiken för närvarande fråga om mycket långa omhändertaganden. Enligt de föreskrifter som finns när det gäller anstaltsbehandling i samband med skyddstillsyn förekommer kortare frihetsberövanden än en månad över huvud taget inte. Jag kan inte hjälpa att jag tror det vore angeläget att man fick någon reaktionsform som gav möjlighet till kortare frihetsberövanden som inte skulle kännas så hårda för unga brottslingar utan tjäna som en tankeställare. Det skulle vara ett lindrigare alternativ än bestämmelserna om anstaltsbehandling med skyddstillsyn.

Herr talman! Inom parentes vill jag säga att det som hände i början av året — jag tror det var i Märsta — när man gav några unga brottslingar ett åläggande att utföra vissa arbetsuppgifter för att kunna betala skadesättningar för skador som de hade vållat är någonting som borde utvecklas. Jag tror att många föräldrar och många ungdomsbrottslingar själva tycker att det verkar riktigt att man, när man gjort en skada, i görligaste mån också skall försöka ersätta den. Handläggningen av det ärendet var kanske inte helt invändningsfri, men om man iakttar erforderlig sekretess och tar erforderliga kontakter med anhöriga, skulle de praktiska reaktionsformerna kunna vara något att bygga vidare på.

I reservationen 5, av folkpartisten i utskottet och moderaterna, yrkar vi på att få till stånd en särskild utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen. Vi kan inte förstå annat än att det är lika angeläget för rikspolisstyrelsen som för kriminalvårdsstyrelsen att man får möjligheter att söka utvärdera resultatet av polisens eget arbete. Säkert kan ingen vara mer skickad att göra en sådan utvärdering av polisens arbete än just rikspolisstyrelsen själv. Det kan inte vara rimligt att ett centralt råd, som sitter vid sidan av, först skall försöka inhämta uppgifter om hur polisarbetet fungerar och sedan försöka utvärdera arbetet. Det måste naturligtast och enklast ligga på rikspolisstyrelsen själv. Jag vill dock klargöra att vi motionärer icke har avsett någon forskning i egentlig mening utan helt enkelt en utvärdering av de reformer och förändringar inom polisens verksamhets-

område som kontinuerligt behöver göras.

Herr talman! Jag vill till slut konstatera att även om utskottet avstyrker vår partimotion när det gäller yrkanden om forskning beträffande allmänpreventionen så är utskottet ändå i sak positivt till att en sådan forskning får bedrivas. Det är värt att notera.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till reservationerna 1, 2, 3, 4 och 5.

Herr POLSTAM (c):

Herr talman! När vi nu behandlar frågor som rör det brottsförebyggande rådet vill jag erinra om anledning till dess tillkomst. Under hela 1960-talet hade vi en ständigt stigande brottskurva. Trots att statistiken på det här området har sina brister kan man väl ändå med viss grad av säkerhet påstå, att antalet brott fördubblades under 1960-talet. Vi känner inte mörkertalen för varje år, och vi har haft omläggningar i statistiken, som naturligtvis gör siffrorna osäkra, i varje fall vid jämförelser mellan olika år. Mörkertalen har påverkats av omläggningar i försäkringsbolagens åtaganden, och även detta är försvårande faktorer i den jämförande statistiken. Men trots allt detta hade vi säkerligen en fördubbling av antalet brott under en tioårsperiod.

Att sedan brottens svårighetsgrad också har ökat successivt är inte heller obekant. Det ledde till att brottskommissionen tillsattes i januari 1973 för att utreda och snabbt lägga fram förslag till åtgärder för att i någon mån råda bot på det akuta läget. Resultatet mynnade i en proposition till riksdagen, och den behandlades redan under vårriksdagen förra året.

Efter detta tillsattes brottsförebyggande rådet med alla de uppgifter som nu är redovisade i såväl propositionen som utskottsbetänkandet. Det skulle leda alltför långt att här återigen upprepa direktiven för rådet. Detta har börjat sitt arbete. Planer för de nio arbetsgrupperna har också utarbetats och godkänts av det verkställande utskottet, och en instruktion för rådet är under behandling. Den är godkänd av verkställande utskottet och skall närmast föreläggas styrelsen.

Arbetet har således startat, och i begynnelsen kan man glädjande nog konstatera att brottsligheten enligt tillgänglig statistik redan har börjat gå ner. Även om rådet inte har kunnat påverka den utvecklingen ännu, så är det i alla fall en glädjande trend, och vi hoppas givetvis att den skall stå sig och att rådets arbete kommer att bära frukt.

I statsverkspropositionen föreslås, att rådet skall vara en fristående myndighet direkt under Kungl. Maj:t. Från centerpartiets sida var vi från början tveksamma till detta – liksom moderata samlingspartiet och folkpartiet, som fru Kristensson har anförut. Vi ansåg att rådet fortsättningsvis kunde arbeta som en kommitté. Vi var rädda för att regeringen eljest skulle kunna vältra över sitt politiska ansvar när det gäller de här frågorna på en underordnad myndighet. Regeringens ansvar – oavsett vem som innehar det ansvaret – får givetvis under inga omständigheter vältras över på en underordnad myndighet.

Genom utskottsmajoritetens skrivning på den här punkten känner vi oss emellertid lugnade. I betänkandet står följande:

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

”Utskottet, som i ärendet fått kompletterande upplysningar av företrädare för justitiedepartementet och kommittén, vill i anledning av motionerna understryka vad inledningsvis framhållits, nämligen att det brottsförebyggande rådet är avsett att vara ett samordnande och rådgivande organ med huvuduppgift att i samarbete med de olika myndigheter, vilka på sina särskilda områden bedriver brottsförebyggande verksamhet, söka komma till rätta med brottsligheten genom insatser på bred front. Som departementschefen framhåller skall rådet självfallet inte ha någon direktivrätt i förhållande till dessa myndigheter och organ. Någon ändring av ansvarsfördelningen i fråga om insatser i brottsförebyggande syfte på skilda områden är således inte avsedd. Beaktas bör också att de myndigheter och organ vilka närmast blir berörda av rådets verksamhet avses bli representerade i rådet och dess expertorgan och härigenom får insyn i och inflytande på rådets verksamhetsplanering.”

Mot den här bakgrunden har vi anslutit oss till utskottsmajoriteten, som således biträder propositionen. Även andra praktiska fördelar med propositionsförslaget har senare konstaterats. Personalen vid rådets kansli kan t. ex. erbjudas fasta tjänster, och det är inte det minst viktiga för att få tillgång till kvalificerade befattningshavare. Utan sådana skulle resultatet av rådets arbete sannolikt bli ganska klen.

Enligt statsverkspropositionen skall sammanlagt 14 fasta tjänster finnas vid rådet, som kommer att bestå av kansli med en utrednings- och en utvecklingsenhet. Till grund för utformningen av utvecklingsenheten ligger ett förslag från kommittén för kriminologisk behandlingsforskning. Den kommittén har föreslagit sju tjänster vid enheten, medan departementschefen har föreslagit endast fem.

Flera remissinstanser ansåg att rådets kansliorganisation skulle bli otillräcklig med det förslag som kommittén för kriminologisk behandlingsforskning lade fram. Brottsförebyggande rådet framhöll också enligt statsverkspropositionen att den administrativa personalen behövde förstärkas på grund av att rådet skulle få en utvecklingsenhet. Detta har emellertid inte beaktats i propositionen. Brottsförebyggande rådet har också i sitt remissvar beträffande förslaget påpekat att behovet av biträdespersonal har underskattats och föreslagit en förstärkning av den administrativa personalen. Det här skall ses mot den bakgrunden att det brottsförebyggande rådet kommer att få centrala och viktiga uppgifter inom hela det kriminalpolitiska området. Och för rådets arbete kommer forskningen att bli av stor betydelse, även om den inte skall konkurrera med forskningen vid våra universitet och högskolor. Här kommer samordningsfrågorna in i bilden i stället.

För att följa upp yrkandet i motionen 636 har utskottets centerpartister i reservationen 6 yrkat att rådets kansli bör förstärkas med en forskningssekreterare, en handläggare, en assistent och två biträden. Vidare yrkar vi i samma reservation att medel anvisas för ersättning till experter och kontaktmän i rådets arbetsgrupper och att ersättningen utgår i enlighet med kommittékungörelsen, även om rådet blir en fristående myndighet. Om den här formen av medverkan i rådets arbete inte kan gottgöras med marknadsmässiga ersättningar, bör rådet ändå ha möjlighet att på något sätt ersätta de experter och kontaktmän som

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

engageras i arbetet.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationen 6 och i övrigt till utskottets hemställan.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Vi är alla ense om att kampen mot brottsligheten måste föras med all kraft. Vi vet också att den måste föras på många fronter och att det förebyggande arbetet är det mest angelägna. Det är också helt följdriktigt att vi försöker samordna olika åtgärder för att få ut mesta möjliga effekt av de ansträngningar som görs och kommer att göras för att komma till rätta med de problem som brottsligheten utgör och medför. Vi har också att ständigt hålla i minnet att brottsligheten ofta är symptom på att något i vårt samhälle inte fungerar tillfredsställande.

Vi vet också att det här rör sig om problem som det är väldigt svårt att komma till rätta med. Redan uppgiften att finna de rätta angreppspunkterna är synnerligen komplicerade. En viktig förutsättning måste dock vara att man känner faktabakgrunden både när det gäller orsaker till och omfattningen av brottsligheten och när det gäller åtgärder i brottsförebyggande syfte och bedömningen av resultatet av sådana åtgärder.

Det var utifrån behovet av ett sådant faktaunderlag som folkpartiet 1972 föreslog att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas för att få till stånd en genomgång och totalbedömning av samhällets brottsförebyggande åtgärder och med uppgift att utforma förslag till förstärkning av dessa åtgärder.

Som tre huvuduppgifter för utredningen framhöll vi:

1. Aktualisera nya väsentliga forskningsuppgifter.
2. Ge brottsförebyggande aspekter på skilda samhällsområden.
3. Ge förslag till mera direkta brottsförebyggande åtgärder.

Denna av oss förordade brottsförebyggande utredning skulle utveckla och sammanställa de brottsförebyggande synpunkter som behöver läggas på samhällets utveckling och politik på en rad områden. Vi menade och menar alltså att de faktorer i t. ex. storstadsmiljön som verkar brottsbefrämjande bör kunna analyseras och att synpunkter av brottsförebyggande natur bör läggas på samhällsplaneringen i framför allt de stora kommunerna. Möjligheterna till fritidsaktiviteter för framför allt ungdom är säkerligen också av betydelse. Och mycket återstår att göra för att förbättra barnens uppväxtmiljö. För den yttre miljön har givetvis boendeplaneringen stor betydelse. Väsentligt är också att föräldrar får kunskap nog att klara den svåra uppgift barnens normbildning utgör. Det är också viktigt från brottsförebyggande synpunkt att skolan förmår skapa en känsla av trivsel och social närkontakt och att samarbetet mellan hem och skola fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det jag har nämnt är endast exempel på områden, där åtgärder i brottsförebyggande syfte kan få betydelse.

Vi får inte heller glömma att det inte räcker med samhällets åtgärder i socialt och materiellt hänseende. Det behövs ett utvidgat och förtroende- fullt samarbete med alla frivilliga organisationer och grupper, som av ideella motiv drivs att söka hjälpa sina medmänniskor. Ett färskt exempel

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

på vad en sådan insats kan betyda fick vi när vi i går kväll var inbjudna att besöka Lewi Pethrus' stiftelse och där fick del av de resultat som vinnas. Det gav ett klart belägg för hur viktigt det är att samhället stöder de frivilliga organisationerna.

Det blev ingen utredning av det slag som folkpartiet föreslog 1972; riksdagsmajoriteten avlog vårt förslag. Men det dröjde bara tre veckor från det beslutet till dess att justitieministern tillkallade en utredningsman för att lägga fram förslag till uppgifter för och organisation av ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott. Det arbetet ledde fram till att vi redan föregående år fick ett brottsförebyggande råd, som i egenskap av kommitté bedrivit ett omfattande uppbyggnadsarbete under den korta tid det varit i verksamhet.

Nu föreslås i den proposition och det utskottsbetänkande som vi nu behandlar, att rådet redan fr. o. m. den 1 juli detta år ges ställning som självständig myndighet under ledning av en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse och med fast kansli bestående av två enheter, underställda chefen för kansliet, jämte viss administrativ personal. Rådets uppgift skall i första hand vara att samordna de insatser som olika myndigheter utför i brottsförebyggande syfte. Rådet skall genom samordning, rådgivning och andra insatser på bred front söka komma till rätta med brottsligheten.

Att det föreligger ett mycket stort behov av sådana brottsförebyggande insatser råder det inga delade meningar om. Däremot finns det olika uppfattningar om var och hur insatserna bäst skall sättas in.

Inte heller propositionsförfattarna synes ha helt klart för sig hur uppgiften skall lösas. Enligt propositionen skall rådet självt inom ramen för sina resurser avgöra vilka frågor rådet anser vara av sådan vikt i det brottsförebyggande arbetet att de bör utredas närmare och under vilka former verksamheten skall bedrivas. Till rådet skall knytas experter från olika myndigheter och försäkringsbolag samt en samrådsgrupp med företrädare för organisationer och myndigheter som endast mera allmänt eller i samband med verksamhet i viss arbetsgrupp har anledning att medverka i rådets arbete. Dessutom skall till rådet knytas en vetenskaplig referensgrupp.

Det är här fråga om mycket omfattande åtgärder, som berör befintliga myndigheter och organ i betydande utsträckning. Det finns därför enligt min mening skäl att gå försiktigt fram och pröva vilka vägar som är de bästa och mest framkomliga. Det är också angeläget att man inte gör organisationen större än den lämpligen bör vara och det är framför allt viktigt att man inte tar ifrån andra myndigheter uppgifter som de finner angelägna och meningsfulla i sitt arbete. Dessa synpunkter talar mot att binda sig för en permanent, fristående myndighet.

Det finns också anledning att noggrant pröva i vilken utsträckning det arbete som det här är fråga om kan skötas av personal som arbetar i departement eller inom kommittéväsendet. Även personal i statliga verk förutsätts komma att utnyttjas i vissa fall. Men även om rådets behov av arbetskraft i viss utsträckning kan tillgodoses genom anlitande av utomstående personal behövs det ett fungerande kansli som organiserar och leder arbetet. Och det är givetvis angeläget att den personal som får uppgiften att svara för kansliets verksamhet kan beredas erforderlig

trygghet i anställningen. Detta kan i och för sig tala för Kungl. Maj:ts förslag. Men det måste gå att lösa dessa frågor även om man i väntan på vunna erfarenheter nu avstår från att tillskapa ett nytt, självständigt verk. Frågan om personalens anställningsförhållanden bör kunna lösas ändå.

Det finns alltså enligt min mening skäl för att, som jag sade tidigare, pröva sig fram. Syftet med och angelägenheten av den verksamhet det här är fråga om finns det inga delade meningar om. Men huruvida det är riktigt att skapa ett permanent verk med en tung administration och risker för byråkratisering är vi inte beredda att redan nu ha en bestämd uppfattning om. Det är enligt vår mening osäkert om Kungl. Maj:ts förslag är den bästa konstruktionen. Vissa av de uppgifter som avses bli överlämnade till rådet bör i stället handhas av regeringen. Särskilt gäller detta uppgiften att samordna olika samhällsorgans insatser mot brott och att verka för att lagstiftningen håller jämna steg med samhällsutvecklingen. Vi har i en motion erinrat om att en av grundtankarna bakom 1965 års departementsreform var att en av departementens huvuduppgifter skall vara planering och samordning.

I viss utsträckning synes rådets verksamhet även kunna komma att beröra utformningen av kriminalpolitiken i stort, en uppgift som statsmakterna enligt vår mening inte kan lämna ifrån sig. Det är också oklart vilket inflytande rådet får på andra myndigheters verksamhet och hur det blir med ansvarsfördelningen. De myndigheter och organ som närmast berörs av rådets verksamhet har envar att inom sitt verksamhetsområde ta initiativ och svara för att vederbörliga åtgärder vidtas. En permanent, övergripande myndighet av det slag som här föreslås kan skapa förvirring och ge anledning till kompetenskonflikter.

Självfallet kommer emellertid rådet under sitt första – och vi kan väl också säga *sina första* – verksamhetsår att få stor betydelse för samordning av och initiativ till olika insatser i brottsförebyggande syfte. Men det är inte alldeles självklart att en lika omfattande organisation behövs på längre sikt, när samarbetsfunktionerna kommit till stånd och vunnit stadga. Det är också möjligt att erfarenheten kan visa på andra möjligheter att utvinna de resultat som det brottsförebyggande rådet är avsett att ge.

Enligt vår mening bör frågan om rådets ställning tas upp till förnyad prövning sedan erfarenheter vunnits av rådets verksamhet som kommitté. Särskild uppmärksamhet bör under tiden bl. a. ägnas åt frågorna om förhållandet mellan rådets arbetsuppgifter och statsmakternas ansvar för det kriminalpolitiska arbetet samt gränsdragningen mellan rådets verksamhetsområde och de av rådets verksamhet berörda myndigheternas och organens ansvarsområden. Vi förutsätter att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder för att bereda erforderlig trygghet i anställningen för den personal som under tiden tjänstgör i kansliet.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 1.

Sedan några ord om en annan motion som behandlas i detta betänkande och som finns återopad i reservationen 5. Den gäller inrättandet av en särskild forsknings- och utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen. Det är rubriken på motionen. Vi har tonat ned den något under utskottsbehandlingen och talar om en utvecklingsenhet vid rikspolissty-

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

relsen. Den här frågan tas upp i två motioner, av vilka den ena är underskriven av mig från folkpartiet, Bertil Johansson från centerpartiet och Lars Schött från moderata samlingspartiet. Det är alltså en trepartimotion. Motionsyrkandet kan föras tillbaka till ett av kommittén för kriminologisk behandlingsforskning framlagt förslag.

Statsmakterna har gång efter annan tagit beslut gällande åtgärder för bekämpning av brottsligheten och därvid även förstärkt polisväsendet i betydande utsträckning, en förstärkning som möjliggjort t. ex. ökad patrullering till fots och en utbyggnad av kvarterspolisverksamheten, något som vi hälsar med mycket stor tillfredsställelse. Det har också inneburit en betydande förstärkning av polisens tekniska utrustning. Men samtidigt som polisväsendet växer och tillförs nya resurser ställs ökade krav på en utvärdering av reformer och förändringar inom polisens verksamhetsområde.

Den återopade kommittén hänvisade till det förhållandet att polisforskning förekommit i mycket begränsad omfattning i vårt land och att kunskapen om olika åtgärders verkningssätt är mycket bristfällig.

Remissinstanserna ställde sig positiva till kommitténs förslag. Riksräkenskapsverket anförde t. ex. att det föreligger behov av åtgärder för uppföljning av polisverksamheten och tillstyrkte att en enhet för uppföljning och utveckling inrättas inom rikspolisstyrelsen, förslagsvis inom polisavdelningen. Ifrågavarande enhet skall enligt riksräkenskapsverket svara för utredningsarbete m. m. i syfte att följa upp och utveckla verksamheten men däremot inte bedriva egentlig forskning. Det är detta vi nu ansluter oss till.

Justitieministern har i propositionen anfört att ett genomförande av kommitténs förslag skulle komma att medföra att de begränsade resurser, som står till förfogande, splittras, och därför har han inte velat för sin del biträda förslaget.

Men även om man är angelägen att inte i onödan splittra forskningsinsatserna utesluter det inte en insats av det slag det här är fråga om. Det är här, som riksräkenskapsverket framhåller, inte fråga om att bedriva egentlig forskning men det är i högsta grad angeläget att en utvärdering sker av reformer och förändringar inom polisens verksamhetsområde som grund för ett kontinuerligt utvecklingsarbete. Detta måste vara av stor betydelse för polisens planeringsarbete och för prioriteringar inom polisväsendet. Det är också viktigt att förhållandet mellan polisen och allmänheten utvärderas. För att arbetet med här nämnda uppgifter skall kunna ge ett så gott praktiskt resultat som möjligt och tjäna som underlag för beslutsfattande är det väsentligt att det utförs i nära anslutning till rikspolisstyrelsens kontinuerliga verksamhet.

Någon stor organisation behöver det inte här vara fråga om. Som modell för enheten kan kriminalvårdsstyrelsens nuvarande utvecklingsenhet tjäna. Den har tre fasta tjänster jämte en biträdestjänst. Självfallet bör enheten även disponera över ett lämpligt avvägt projektanslag. Då jag är övertygad om att de medel som en sådan utvecklingsenhet skulle kräva är mycket väl använda pengar yrkar jag bifall till reservationen 5, som innebär att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag om en

särskild utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen snarast föreläggs riksdagen.

I övrigt ber jag att få yrka bifall till vad utskottet hemställt.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Herr Polstam har tidigare under debatten kring justitieutskottets betänkande nr 10 utförligt talat för utskottsmajoritetens motiveringar. Det var egentligen bara på en punkt som herr Polstam avvek från utskottsmajoriteten, nämligen när det gällde medelsberäkningen, som tas upp i reservationen 6. Jag kan därför fatta mig kort i denna debatt.

När det gäller den fråga som har förts i förgrunden i nästan samtliga inlägg här i debatten, nämligen huruvida det brottsförebyggande rådet skall vara en egen myndighet eller fortsätta som en kommitté, så tycker jag att den tveksamhet som fru Kristensson gav uttryck åt borde ha blivit vederlagd både av de hearings som vi höll i utskottet med företrädare för justitiedepartementet och för det brottsförebyggande rådet ävensom av vad som anförs på s. 49 i statsverkspropositionens bilaga 4.

Man redovisar där anledningarna till att tanken på detta råd lades fram och framhåller bl. a. att en väsentlig fråga i kampen mot brottsligheten är möjligheterna till samarbete mellan olika myndigheter och organ, arbetsmarknadens företrädare, skolan och rättsvården. Det är emellertid inte bara dessa organ som berörs av samarbetsfrågorna, utan detta gäller också i allra högsta grad enskildas, företags och organisationers insatser mot brott. Det var främst bristerna beträffande samordningen av samhällets och enskildas insatser i brottsbekämpningen som föranledde mig, säger justitieministern, att ta upp frågan om att inrätta ett särskilt samordningsorgan för att få den breda front som vi alla inser är nödvändig för att komma till rätta med brottsligheten.

När det sedan gäller de kompetenstvistigheter som fru Kristensson och herr Westberg i Ljusdal uppmärksammat vill jag peka både på avsikten med rådets arbete och på vad vi understryker i utskottsmajoritetens skrivning, nämligen dels att rådet skall utgöra den samordnande instansen, dels att alla de myndigheter och organ som blir berörda av rådets verksamhet skall vara representerade i detta. Därigenom kommer de självfallet också att få insyn i och inflytande på rådets verksamhet.

Jag ser alltså samarbetet som ett givande och ett tagande från båda håll, och jag tror att det kan bli en fin kommunikation mellan alla de organ, som har till uppgift att bekämpa brottsligheten, och det brottsförebyggande rådet, i synnerhet som detta i samråd skall bedriva planeringen både av rådets egna arbetsinsatser och av de organisationers som har uppgifter med anknytning till rådet. Jag tror därför att farhågorna inför rådets inrättande som en myndighet den 1 juli är obefogade.

Jag ber i den delen liksom herr Polstam att få yrka bifall till utskottsmajoritetens hemställan.

Jag kommer i övrigt mest att uppehålla mig vid de reservationer som behandlar massmediernas roll i detta sammanhang samt vid reserva-

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

tionen 4 av två moderater, som har vissa synpunkter på behandlingen av unga lagöverträdare.

Fru Kristensson har sagt att massmedier förhållig brottslingen och att den drabbades situation mycket sällan uppmärksammas. Jag vet inte om detta generella omdöme verkligen håller. Jag tror att sanningen är mycket mera nyanserad än så. Att vi i utskottsmajoriteten på den punkten inte kan ansluta oss till reservationen 2 beror inte på att det från dessa utgångspunkter inte skulle vara nödvändigt med ett gott samarbete mellan polisen och Sveriges Radio, som främst omnämns i motionen, men vi är något osäkra om huruvida detta är det enda som skall sägas på denna punkt.

Vi vet att samarbetet mellan allmänhet och polis i mycket stor utsträckning är beroende av den allmänna uppfattning som allmänheten får i dessa mycket svåra och komplicerade frågor. Vi vet också att massmedier, såsom tidningar, tidskrifter, radio och television, har en mycket viktig uppgift i informations sammanhang och när det gäller att skapa eller förändra attityder till olika företeelser. Vi tror att det är riktigt, men vi har också pekat på att det brottsförebyggande rådet har tillsatt en särskild arbetsgrupp för information och att det är rådet som skall ta ställning till och prioritera de uppgifter som föreligger. Därför behöver man knappast föra denna massmediernas roll i förgrunden.

Som gammal journalist skulle jag vilja tillägga att den kursverksamhet, som vi fick besked om när vi sammanträdde med representanter för rådet, kan ge just den förändring av attityderna som är nödvändig. Ofta är det den enskilde yrkesutövarens eller konstnärens inställning till frågorna som avgör utformningen av ett program, en artikel eller en bok. Jag tror att man just därigenom på gräsrotsnivå kan nå den allmänhet vars medverkan är så nödvändig, inte bara för polisens verksamhet eller för brottsförebyggandet över huvud taget utan också för att brottslingarna själva – jag vill räkna också dem till de drabbade – när de kommer tillbaka till det civila livet skall mötas av förståelse i umgängeskretsen, hos människor de träffar, hos kamraterna på arbetsplatsen.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan under B, vilket innebär avslag på reservationen 2.

Vad brottsligheten kostar samhället är en fråga som har förts fram ganska ofta av moderata samlingspartiet. Det är alldeles självklart att det är en ganska viktig bit i helhetssynen både på brottsligheten och på hur man skall lägga upp den brottsförebyggande verksamheten. Utskottsmajoriteten anser dock att det – av naturliga skäl – är närmast omöjligt att med någon högre grad av säkerhet bedöma vad brottsligheten totalt kostar samhället. Vi hävdar också att det är andra värderingar än de rent ekonomiska som ytterst måste bli avgörande i kampen mot kriminaliteten.

Jag crinrar mig mycket väl ett möte med ECOSOC:s Commission for Social Development för ett par år sedan; Sverige var då representerat i denna kommission. ECOSOC:s expert på bl. a. sociala och kriminalpolitiska frågor drog i sitt hälsningsanförande fram sifferuppgifter om vad brottsligheten kostar staten New York. Det var oerhörda, nästan svindlande stora belopp. Men han sade också att sådana uppgifter

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

egentligen är helt ointressanta, även om de i detalj kan konfirmeras, eftersom det är på det andra fältet, det brottsförebyggande, man måste börja.

Inom rikspolisstyrelsen pågår ett arbete med kontinuerlig insamling och sammanställning av uppgifter om vad vissa brott kostar den enskilde, och frågan har också diskuterats inom samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet. Vi anser att det är värdefullt och väsentligt att det arbetet fortsätter, men vi finner inte någon anledning för riksdagen att direkt ge anvisning om detta.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan under C, vilket innebär avslag på reservationen 3.

Hur unga lagöverträdare skall behandlas är en fråga som också har kommit igen riksdag efter riksdag i motioner, speciellt från moderata samlingspartiet. Frågan är svår. Det är allas vår förhoppning att det brottsförebyggande rådet skall lyckas i sin verksamhet. Rådet skall ju försöka få ett samarbete med alla berörda myndigheter – polis, åklagare, barnavårdsnämnder och domstolar – i fråga om något som jag tror är mycket väsentligt: Det får inte gå särdeles lång tid från det att ett brott begåtts till dess det har behandlats av vederbörande myndigheter, såsom domstolar och barnavårdsmyndigheter. Hjälp måste sättas in på ett så tidigt stadium som möjligt, och vi tror att det är det centrala rådet som närmast bör ta hand om detta. Det har ju också sagts att rådet med förtur skall ta upp ärenden rörande ungdomsbrottsligheten och olika samarbetsfrågor på rättsvårdsområdet.

Men vad vi från majoritetens sida har vänt oss emot, inte bara i år utan också tidigare, är tanken på särskilda jourdomstolar. Nu säger fru Kristensson, som är reservant, att dessa inte bara är tänkta för ungdomsbrottslingar utan också för andra kategorier. Det är möjligt, men man har fört fram ungdomsbrottslingar i resonemangen kring detta nya institut. Vi vill för vår del hävda att alla skall ha samma rätt att behandlas med den omsorg som vi kräver av svenskt rättsväsende och att jourdomstolar säkerligen inte kan svara för den helhetssyn på ett fall som barnavårdsnämnder och andra sociala myndigheter kan bidra till. Vi tror icke på förslaget – vi tycker nog att det strider litet mot de krav på rättssäkerheten som vi alla har i samhället.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan under D, innebärande avslag på reservationen 4.

I samma reservation föreslås införandet av en ny påföljd för unga lagöverträdare i form av ett kortvarigt frihetsberövande.

Fru Kristensson säger att hon inte tror att det räcker med vad vi framhåller i år – och vad vi framhöll i fjol – i fråga om brottsbalkens regler om anstaltsbehandling i samband med skyddstillsyn och, beträffande det yngre klientelet, barnavårdslagens bestämmelser om omhändertagande för utredning och intagning på ungdomsvårdsskola. Vi menar för vår del att vi har de instrumenten, att vi har möjligheter att få en ganska bred bedömning av en ungdomsbrottslings förhållanden och att vi har möjligheter att ur behandlingssynpunkt se hur man bäst skall ta ställning i det enskilda fallet.

Första lagutskottet, som väl måste sägas vara justitieutskottets

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

föregångare, gjorde en del studieresor. Det var visserligen åtskilliga år sedan, men jag tror inte att förhållandena har ändrats sedan dess. Vi tog då del av de former för kortvarigt frihetsberövande som man tillämpar i vissa länder på den europeiska kontinenten, och vi blev icke övertygade om att detta var en lämplig form för att få någon att, som det sägs, tänka efter några dagar i enrum och därefter gå tillbaka ut i livet.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottsmajoritetens skrivning i det avseendet.

I reservationen 5 har moderater och folkpartister uttalat sig angående en utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen — i motionen talade man om en forsknings- och utvecklingsenhet. Utskottsmajoriteten avstyrker det förslaget. Vi tycker att det i fråga om forskningen bör vara en avvägning av ett övergripande slag, och därför bör denna avvägning enligt utskottets mening ankomma på det brottsförebyggande rådet. Redan nu sker nämligen vid rikspolisstyrelsen ett uppföljnings- och utvecklingsarbete. Vi tycker det är värdefullt att detta fortsätter, men vi är inte beredda att tillstyrka en särskild forsknings- och utvecklingsenhet vid rikspolisstyrelsen.

När det till sist gäller anslagsfrågorna och den reservation som centerpartiet har fogat till utskottsbetänkandet, reservationen 6, skall jag fatta mig ytterligt kort.

Vi säger i utskottsbetänkandet att det är ändamålsenligt att inte ha alltför många fasta tjänster, eftersom många av arbetsgrupperna — de nio som vi har hört talas om — får begränsade uppdrag och kommer att arbeta under kortare tid. Grupperna måste fördenskull tillföras särskild sakkunskap som inte finns att tillgå på annat håll än inom de statliga verken och inom departementen.

Vi hyser väl vissa tvivel om att de anslag som föreslås kommer att räcka till — det får ju erfarenheten visa längre fram — men vi tycker att man inte i dag skall överväga frågan om rådets kansli bör förstärkas ytterligare. Vi förutsätter också att Kungl. Maj:t följer utvecklingen och i förekommande fall ändå har möjligheter att göra personalförstärkningar, så att storleken av anslagsanvisningen under det första året inte kommer att hindra arbetet.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan även under L, vilket innebär avslag på reservationen 6.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! Det finns väl anledning för mig att något bemöta en del av de synpunkter som utskottets vice ordförande gav uttryck åt.

När det först gäller rådets ställning skulle jag vilja rikta en fråga till fröken Mattson. Det är riktigt som fröken Mattson säger att orsaken till att rådet bildades var att man ville få till stånd ett organ som kunde samordna de olika myndigheternas aktiviteter. Men menar fröken Mattson att man kan räkna med att de samordnings- och samarbetsproblem, som obestriddligen finns i dag, kommer att bestå för all framtid? Jag hoppas egentligen att när rådet fungerat ett tag har man fått grepp om problematiken och fått en verksamhet som löper i naturliga banor. Jag skulle alltså vilja tro att om rådet kan fullgöra sin verksamhet på ett

riktigt sätt kommer det därmed så småningom att ha gjort sig självt överflödigt. Men hur det kommer att bli med detta får ju framtiden utvisa.

Jag kan inte hjälpa, fröken Mattson, att jag fortfarande känner en viss oro när det gäller de här kompetenskonflikterna som jag befarar kan uppkomma. Jag fäste mig särskilt vid saken i samband med den hearing vi hade i utskottet. När vi kom in på hur instruktionen skulle utformas och talade om vikten av att instruktionen blir så klar, att man verkligen kan säga sig att det går att komma till rätta med eventuella kompetenskonflikter, upplystes vi bara om att vi inte behövde ha så mycket bekymmer om detta, för rådet funderade självt på hur instruktionen skulle se ut. Jag kan inte påstå att jag blev särskilt mycket lugnare när jag fick höra det.

Vi vet också att under den konferens som ägde rum för ett tag sedan – jag tror att det var i rådets egen regi – där man med representanter för olika myndigheter skulle diskutera de här sakerna rent allmänt, så kom ett konkret problem upp till diskussion, nämligen hur man skulle utforma undervisningen om lag och rätt i skolan. Då ställdes frågan: Vem eller vilka skall nu ha avgörandet i de här ärendena? Den frågeställningen utmynnade inte i något konkret svar utan bara i allmänt undanlidande förklaringar. Jag menar dock att man fortfarande hyser en mycket stor oro för att det inte blir några klara gränsdragningar mellan vad rådet skall göra och vad de andra myndigheterna skall göra. Den oro som vi reserveranter där känner tycker jag är befogad.

Sedan har jag inte sagt att massmedierna generellt förhållar t. ex. brottslingar eller generellt meddelar missvisande information om de brottsförebyggande åtgärderna. Men jag vidhåller att vissa program är sådana att åtgärder obestriddligen behöver vidtas för att komma till rätta med de missförhållanden som råder. Där sade emellertid fröken Mattson någonting som jag tycker är värt att notera, nämligen att utskottsmajoriteten är osäker om huruvida den tanke vi har framfört i reservationen, att det bör skapas ett bättre samarbete mellan t. ex. rikspolisstyrelsen och Sveriges Radio-TV, är den enda åtgärd som behöver vidtas. Jag är mycket glad om fröken Mattson menar att det är en av de åtgärder som bör vidtas. Det framgår nämligen inte av utskottsmajoritetens ståndpunkt.

Den undersökning som gjordes häromåret för att klarlägga vilken inställning allmänheten hade till polisen visade att människorna var positivt inställda till polisen och dess arbete. Däremot var en stor del av de tillfrågade kritiska till i synnerhet storstadstidningarnas presentation av det brottsförebyggande arbetet och även till Sveriges Radio-TV:s programverksamhet. Detta tyder på, menar jag, att det är just där skon klämmer. Det är där som åtgärder måste sättas in. Men jag är glad om jag får tolka utskottets vice ordförande så att hon i alla fall tycker att den av oss i reservationen förordade åtgärden är en av dem som bör vidtas. Därmed tycker jag mycket är vunnet. Det är nämligen inte kursverksamhet på gräsrotsnivå det här gäller, utan här är det fråga om att göra ledningen för Sveriges Radio medveten om de problem som kan föreligga och att få tjänstemännen där att vidta de nödvändiga åtgärderna.

Beträffande frågan om att sammanställa uppgifter på vad brottsligheten kostar enskilda människor sade jag tidigare att det givetvis är andra

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

värderingar än de rent ekonomiska som är avgörande för de insatser vi skall göra i brottsbekämpande syfte. Men eftersom vi vet att information i det fallet ges av olika myndigheter, så tycker vi reservanter fortfarande att det borde vara angeläget för departementet att sammanställa uppgifterna, och det behöver inte innebära något särskilt stort omak. Därigenom skulle vi få en ungefärlig beräkning av de kostnader som det här kan röra sig om. Jag tyckte utskottets vice ordförande också i det fallet var ganska positiv till tanken på att i varje fall arbetet med ADB inom rättsväsendet skall fortsätta.

Också vad avser frågan om åtgärder mot ungdomsbrottsligheten tolkade jag utskottets vice ordförande så, att hon menar att rådet borde ta upp de problemen till diskussion. Det hoppas jag att rådet också kommer att göra. Men det är lika fullt angeläget att riksdagen uttalar sin mening och säger att det inte är acceptabelt med de nuvarande långa handläggningstiderna mellan den dag ett brott begås och den dag då dom har fallit eller annan åtgärd beslutats. Det skadar inte att riksdagen, som ju också måste ha en mening i dessa frågor, säger att vi bör överväga någon form av förenklad brottmålsprocess för att se om vi inte kan åstadkomma en bättre tingens ordning.

Det är samma förhållande med det kortvariga frihetsberövandet. Där måste jag än en gång erinra fröken Mattson om att de instrument vi nu har, och som fröken Mattson menar är tillräckliga, faktiskt inte ger möjligheter till dessa kortare omhändertaganden, som jag tycker skulle vara en lindrigare åtgärd än det som den nuvarande lagstiftningen ger möjligheter till och som kan innebära ett frihetsberövande på minst en månad.

Beträffande utvecklingsenheten inom rikspolisstyrelsen sade fröken Mattson att det arbete som för närvarande bedrivs inom rikspolisstyrelsen när det gäller utvecklingen och utvärderingen av polisens arbete är värdefullt och att det bör fortsätta. Jag tycker, herr talman, att det yttrandet från utskottets vice ordförande är värt att lägga på minnet, och jag vill helt instämma i det. Jag vill också gå ett steg längre i min reservation och säga att vi redan nu borde kunna få till stånd en utvecklingsenhet inom rikspolisstyrelsen. Jag tolkar emellertid utskottets vice ordförande så, att hon också kan tänka sig detta i en framtid, men att det för närvarande räcker med de anslag och de möjligheter som rikspolisstyrelsen har.

Det jag tror vore felaktigt är att det centrala rådet skulle få den här uppgiften att utvärdera polisens arbete. Då kunde man verkligen riskera dubbelarbete, ökad byråkratisering och försämrade möjligheter att få ut det mest effektiva resultatet av polisens verksamhet.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Problemet med en debatt som denna när jag talar för utskottet och fru Kristensson delvis för reservanterna är självfallet, att man gör sin egen bedömning av de här frågorna och i sina inlägg kommer med de tolkningar som man tror stämmer med sin egen uppfattning.

Jag står kanske inte så nära fru Kristensson som hon tror, och jag delar inte fru Kristenssons farhågor för de kompetensvister som hon så länge

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

har uppehållit sig vid. När olika myndigheter och organ blir representerade i rådet har man ju där möjlighet att informera åt bägge håll.

Det brottsförebyggande rådet kommer sedan självt att få ta ställning till sina egna arbetsuppgifter. Utskottsmajoriteten anser att rådet på varje punkt — t. ex. när det gäller forskningens uppläggning och informationsfrågorna — skall få bedöma vad som är väsentligt. Vi har sedan från utskottet med ledning av vissa motioner anlagt en del fullföljande synpunkter på detta.

Jag vill fortfarande mycket bestämt hävda att massmedierna spelar en viktig roll, men man ändrar icke attityderna genom att gå till en ledning med vissa påpekanden. Man måste även där handla på en väsentligt bredare front.

Jag tror att det är attityderna inte bara mot kriminaliteten utan också mot brottslingarna som måste ändras för att man skall lyckas i det svåra arbetet med återanpassningen till samhället.

När det gäller utvecklingsenheten, herr talman, citerade jag nästan ordagrant vad vi hade skrivit i vårt utskottsbetänkande. Vi tror att det är värdefullt att det arbetet fortsätter, men vi anser inte att resurserna skall splittras på någon punkt. Och vi tycker att en avvägning även här bör få göras av det brottsförebyggande rådet självt.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. A

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av fru Kristensson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. A röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av fru Kristensson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	242
Nej	—	72
Avstår	—	5

Mom. B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru Kristensson och herr Wijkman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. B röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av fru Kristensson och herr Wijkman.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 269
Nej - 46
Avstår - 4

Mom. C

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fru Kristensson och herr Wijkman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. C röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fru Kristensson och herr Wijkman.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 271
Nej - 47
Avstår - 1

Mom. D

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru Kristensson och herr Wijkman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Kristensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. D röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru Kristensson och herr Wijkman.

Onsdagen den
8 maj 1974

*Inrättande av ett
brottsförebyggande
råd, m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Kristensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	271
Nej	–	45
Avstår	–	3

Mom. E–H

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. I

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av fru Kristensson och herr Westberg i Ljusdal, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Westberg i Ljusdal begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. I röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av fru Kristensson och herr Westberg i Ljusdal.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Westberg i Ljusdal begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	240
Nej	–	77
Avstår	–	2

Mom. K

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. L

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av herr Polstam m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Polstam begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 1 mom. L röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av herr Polstam m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Polstam begärde

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	237
Nej	—	81
Avstår	—	1

Punkterna 2–4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 4 Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 12 med anledning av propositionen 1974:40 angående vissa anslag ur kyrkofonden, m. m. jämte motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 5 Anslag till vuxenutbildning

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande nr 20 med anledning av propositionen 1974:1 i vad avser vissa anslag för budgetåret 1974/75 till vuxenutbildning jämte motioner.

Herr TALMANNEN yttrade:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställdes särskilda yrkanden.

Punkten 2 (Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna)

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1974:1 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten G 5 (s. 398–409) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer beträffande lärarorganisationen för den kommunala vuxenutbildningen som förordats i propositionen 1974:1,
2. till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1974:299 av herr Nordstrandh m. fl. (m),

1974:300 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t förordade de i motionen angivna riktlinjerna beträffande lärarorganisationen för den kommunala vuxenutbildningen,

1974:464 av herr Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställdes att riksdagen beslutade att kommunerna skulle ges generell rätt att inrätta kurser med varaktigt lägst åtta deltagare i grundskolekurs/ämne inom vuxenutbildningen,

1974:476 av fru Sundberg (m) och herr Nordstrandh (m),

1974:768 av herr Strömberg i Botkyrka (fp) och fru Fränkel (fp),

1974:1048 av herr Karlsson i Mariefred m. fl. (c) vari hemställdt att riksdagen begärde att möjlighet skapades för att låta fyllnadstjänstgöring vid kommunal vuxenutbildning ingå i ämneslärtjänst vid folkhögskola på sätt som föreslagits av skolöverstyrelsen,

1974:1050 av herr Molin m. fl. (fp, c, m) vari hemställdt att riksdagen beslutade

1. att samläsning i kommunal vuxenutbildning medgavs även i andra ämnen än matematik,
2. att kommunerna gavs rätt att anordna kurs inom vuxenutbildningen om ett varaktigt elevtal uppgick till lägst åtta,

1974:1057 av fröken Rogestam (c) och fröken Andersson (c) i vad avsåg hemställan att riksdagen skulle

1. som sin mening ge Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts angående lärarnas anställningsförhållanden inom vuxenutbildningen (yrkandet 2),
2. hos Kungl. Maj:t begära att arvodestjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare inrättades inom vuxenutbildningen (yrkandet 3),

1974:1061 av herr Strömberg i Botkyrka (fp) och fru Fränkel (fp), såvitt nu var i fråga,

1974:1376 av fröken Hörlén m. fl. (fp) vari hemställdt att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde

1. att fasta lärtjänster fick inrättas inom den kommunala vuxenundervisningen,
2. att arvodesbefattningar fick inrättas för huvudlärare och institutionsföreståndare inom den kommunala vuxenutbildningen,
3. att nybörjarkurser i engelska fick anordnas inom den kommunala vuxenutbildningens ram samt

1974:1383 av fru Lantz (vpk) vari hemställdt att riksdagen, i syfte att undanröja i motionen anförda brister, hos regeringen skulle anhålla om en skyndsam översyn av tjänsteorganisationen för den kommunala vuxenutbildningen.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förslag om godkännande av de i propositionen 1974:1 förordade riktlinjerna beträffande lärarorganisationen för den kommunala vuxenutbildningen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1974:300, 1974:1048, 1974:1057 yrkandet 2, 1974:1376 yrkandet 1 samt 1974:1383 anförde beträffande inrättande av vissa tjänster som lärare inom den kommunala vuxenutbildningen m. m.,

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

2. att riksdagen beträffande vissa arvodestjänster skulle avslå motionerna 1974:299, 1974:1057 yrkandet 3 och 1974:1376 yrkandet 2,
3. att riksdagen beträffande samläsning skulle avslå motionen 1974:1050 yrkandet 1,
4. att riksdagen beträffande inrättande av kurs inom kommunal vuxenutbildning skulle avslå motionerna 1974:464 och 1974:1050 yrkandet 2,
5. att riksdagen beträffande nybörjarkurser i engelska skulle avslå motionen 1974:1376 yrkandet 3,
6. att riksdagen skulle avslå motionen 1974:768,
7. att riksdagen skulle avslå motionen 1974:1061,
8. att riksdagen till Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 165 000 000 kronor,
9. att riksdagen skulle avslå motionen 1974:476.

Reservation hade avgivits

1. beträffande inrättande av kurs inom kommunal vuxenutbildning av herrar Larsson i Staffanstorp (c) och Karlsson i Mariefred (c), fröken Rogestam (c), herr Jonsson i Alingsås (fp) samt fru Ekelund (c) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa,

att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna med anledning av motionerna 1974:464 och 1974:1050 yrkandet 2 anfört beträffande inrättande av kurs inom kommunal vuxenutbildning.

Punkten 4 (Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.)

Kungl. Maj:t hade under punkten G 12 (s. 427—431) föreslagit riksdagen att till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 48 500 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1974:1386 av herr Lorentzon m. fl. (vpk) vari hemställdes

1. att riksdagen anvisade anslag för 600 000 studietimmar för invandrare i svenska språket,
2. att en uppmjukning gjordes i vad gällde antalet deltagare vid cirkelstart,
3. att timtalsbegränsningen i studiecirkelverksamheten slopades.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande timtalsbegränsningen för studiecirkelverksamheten skulle avslå motionen 1974:1386 yrkandet 3,
2. att riksdagen beträffande antalet deltagare vid cirkelstart skulle avslå motionen 1974:1386 yrkandet 2,
3. att riksdagen med bifall till propositionen 1974:1 och med avslag på motionen 1974:1386 yrkandet 1 till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 48 500 000 kronor.

2. beträffande timtalsbegränsningen för studiecirkelverksamheten av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1974:1386 yrkandet 3 beslutade att timtalsbegränsningen för studiecirkelverksamheten i svenska språket med samhällsorientering skulle upphävas,

3. beträffande antalet deltagare vid cirkelstart av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen som sin mening gav Kungl. Maj:t till kännna vad reservanten med anledning av motionen 1974:1386 yrkandet 2 anfört beträffande antalet deltagare vid cirkelstart,

4. beträffande medelsanvisningen för budgetåret 1974/75 av fru Lantz (vpk) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av propositionen 1974:1 och med bifall till motionen 1974:1386 yrkandet 1 till Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. för budgetåret 1974/75 anvisade ett förslagsanslag av 55 000 000 kronor.

Herr KARLSSON i Mariefred (c):

Herr talman! Jag kommer att så gott som uteslutande upphålla mig vid frågan om den kommunala vuxenutbildningen under punkten 2 i betänkandet.

Men låt mig först i anslutning till punkten 3 uttala min tillfredsställelse över att utskottet, på grundval av motioner från bl. a. centern, har kunnat enas om att försöksvis lämna ett visst bidrag till av Sveriges hantverks- och industriorganisation centralt anordnad kursverksamhet. Behovet av ett bidrag också till kurser inom detta förbund är starkt. Som framhålles i motionerna har de mindre och medelstora företagen till skillnad från de stora företagsenheterna mycket små möjligheter att anordna fortlöpande internutbildning. Det torde också finnas behov av bidrag till motsvarande kurser inom andra organisationer, men detta får prövas senare.

Den största frågan när det gäller den kommunala vuxenutbildningen har varit lärarorganisationen. Låt mig också här uttrycka min tillfredsställelse över den i utskottet uppnådda enigheten i fråga om nödvändigheten av en fastare lärarorganisation och likaså över utskottets sätt att handlägga frågan. Behovet av en fastare lärarorganisation har kommit till starkt uttryck under lång tid, och det har vitsordats från många håll, exempelvis i en lång rad motioner bl. a. från centern. Det är reaktioner från deltagare i vuxenutbildningen som ligger bakom, liksom givetvis även hänsynen till tryggheten för de lärare som tjänstgör i den kommunala vuxenutbildningen.

Det man måste lägga den största vikten vid är samhällets möjligheter att ge deltagarna den undervisning som är lämplig för dem och som tar hänsyn till deras specifika intressen. Som vi ser det är det nödvändigt att vuxenclever, med starkt kritiskt sinne och med erfarenheter av olika

undervisningssituationer ute i livet som vi alla – oberoende av yrke – ställs inför, får undervisning av lärare med speciell utbildning för och med inriktning på den vuxnes situation, inte bara i skolarbetet utan också i livssituationen och i arbetslivet.

Det är de här synpunkterna som har varit utslagsgivande för utskottets ställningstagande att skolformens speciella arbetsförhållanden skall beaktas. Men det är självfallet också viktigt att frågan om tryggheten för lärarna – inte minst för de lärare som under lång tid har tjänstgjort inom skolformen – kan lösas på ett annat och som jag ser det riktigare sätt än som skisseras i propositionen.

Det är med hänsyn till dessa båda faktorer som utskottet inte har ansett sig kunna biträda de riktlinjer som föreslås av Kungl. Maj:t. Enligt centerpartiets uppfattning innebär propositionens förslag en halvmesyr, någonting som man inte kan få grepp på, men som, såvitt vi förstår, snarare skulle bidra till att konservera oklarheten och otryggheten i skolformen både för kursdeltagare och för lärare, och detta utan att man ger kommunerna nämnvärt större handlingsfrihet.

Det är, som utskottet anför, särskilt otillfredsställande att man inte låtit företa någon undersökning exempelvis av effekterna av den begränsning till 35 procent av timunderlaget i vuxenutbildningen för den form av fyllnadstjänstgöring som propositionen talar om. Detta betyder inte, att jag anser att fyllnadstjänstgöringen i denna skolform skall uteslutas. Det är tvärtom nödvändigt med en samordning mellan olika skolformer, men i det här fallet bör man, som vi ser det, också entydigt lägga fast den kommunala vuxenutbildningens samhörighet med övriga former av vuxenundervisning. Detta problem har tagits upp i bl. a. motionen 1048, där det föreslås att det skall skapas möjligheter till fyllnadstjänstgöring även för lärare vid folkhögskolorna. Det är självklart att denna form av vuxenutbildning och dessa lärares erfarenhet härav inte får glömmas bort – skolöverstyrelsens förslag på denna punkt har inte tagits upp i propositionen – när det gäller att befästa vuxenutbildningens specialkaraktär. Det är därför som utskottet ansett att denna fråga också skall prövas i anslutning till det nya tjänsteförslag som utskottet beställer hos Kungl. Maj:t.

En annan fråga i detta sammanhang gäller samordningen inom olika grenar av vuxenutbildningen. Till denna återkommer utskottet i betänkandet om bidrag till driften av folkhögskolor.

Vid sidan av lärarorganisationen är det främst tre förhållanden inom den kommunala vuxenutbildningen som måste ägnas uppmärksamhet i dag, nämligen den pågående minskningen av antalet kursdeltagare, nödvändigheten att öka möjligheterna för kortutbildade att delta och det samband som onekligen finns mellan kommunstorlek och utbud av undervisning och kurser samt därmed möjligheterna att delta.

Till den minskade tillströmningen, som främst gäller grundskolekurserna och den särskilda yrkesinriktade undervisningen – en minskning med 4 respektive 4,5 procent från år 1970 till 1973, med en markant minskning av antalet nyinskrivna – finns givetvis en rad orsaker. Jag kan bara peka på det minskade intresse för studier som avspeglas främst när det gäller högskolor och gymnasieskolor, situationen på arbetsmarknaden

som gör att man behåller den plats man har – om man kan – samt det tidigare uppdämda behovet som i viss utsträckning tillgodosetts. Men det kan också vara så att man inte funnit att undervisningen i olika avseenden givit vad man väntat sig. Det är därför som kravet på en fastare lärarorganisation är så viktigt. Men den minskande tillströmningen kan också helt enkelt bero på att man av andra och mera påtagliga skäl inte har haft möjlighet att delta.

Minskningen är allvarlig främst med hänsyn till de äldres möjligheter att göra sig gällande i samhället och på arbetsmarknaden i konkurrens med yngre och välutbildade. Det finns en tendens på många håll – jag säger inte på alla håll – att låta de äldre stå tillbaka för de yngre. Det är farligt även med hänsyn till de klyftor som kan uppstå mellan generationerna. På sina håll finns också en tendens att lägga alltför stor vikt vid den formella kompetensen. Därför är det nödvändigt att på olika sätt göra det möjligt för de kortutbildade med folkskola att reparera vad som brister i formell utbildning.

Skolöverstyrelsen anser det nödvändigt med rekryteringsfrämjande åtgärder för att nå prioriterade målgrupper med grundskolekurser. Utslagsgivande är självklart den enskildes möjligheter att delta i undervisningen med i görligaste mån bibehållen standard. Till detta får vi anledning att återkomma, men i dag gäller det de organisatoriska förutsättningarna.

De nuvarande begränsningarna i fråga om minimiantalet i en kurs är ett hinder. Därför föreslår SÖ att kommunerna skall få rätt att anordna kurser på grundskolenivå med lägst åtta deltagare, om man kan räkna med att detta minimaltal blir varaktigt.

I reservationen 1 har centerns och folkpartiets representanter anslutit sig till detta förslag som bygger på motioner i ärendet. Jag vill erinra om en rad motioner från mittenpartierna ända sedan 1970, vari man tagit upp svårigheten att i en glesbygd samla 12 deltagare så att en kurs kan komma till stånd.

Riksdagen har successivt gått med på en sänkning av deltagarantalet på orter utom g-ort i stödområdet och till 100 kurser på orter med omfattande skiftarbete. Riksdagen har vid upprepade tillfällen uttalat att den skall ta ställning till en ytterligare förbättring, när man kan överblicka resultaten av pågående försöksverksamhet.

I fjol uttalade utskottet att en friare resursanvändning skulle kunna lösa en del av problemen. SÖ har, som utskottet erinrar om i betänkandet, nyligen lagt fram ett förslag om ett förändrat system för resursanvisning till kommunerna för att tillgodose behovet i glesbygd och av mindre frekventa ämnen. Låt mig bara erinra om att det som traditionellt har brukat betecknas som glesbygd i dag kanske inte riktigt stämmer med begreppet. Låt mig vidare erinra om att det framlagda förslaget inte torde helt lösa problemet. Jag är medveten om att det alltid måste finnas behov som inte kan helt bli tillfredsställda.

Som vi ser det, är det ändå nödvändigt – vi har talat om detta i motioner och reservationer under flera år – att vidga de nuvarande möjligheterna. Reserverna anser att tiden är mogen att över lag ge kommunerna rätt att inrätta kurser på grundskolenivå med ett, såvitt

man kan bedöma, varaktigt lägsta antal deltagare av åtta. Det måste vara statens sak att se till att människor som saknar grundskoleutbildning – utan att hindra kommunen att inom en vidgad resursfrihet vidta andra dispositioner – får de möjligheter till likaberättigande i fråga om utbildning som fordras med hänsyn till de reformer som har skett på skolområdet under senare år.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 1 under punkten 2 och i övrigt till utskottets hemställan.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr JONSSON i Alingsås (fp):

Herr talman! Utbildningssamhället är ett av de många slagord som så gärna återkommer i de politiska högtidstalen. Med berättigad stolthet talar man om reformer som givit allt fler möjlighet till längre utbildning. Den gamla tanken om rätt till utbildning för alla håller långsamt på att förverkligas. Men man glömmer lätt bort att utbildningssamhället i sin nuvarande form är ett samhälle i första hand för de unga.

Synen att utbildning och undervisning främst hör barna- och ungdomsåren till präglar utbildningsväsendet i de flesta länder. Under sina mest formbara år skall individen, är tanken, bibringas alla de kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att klara av vuxenlivets krav. Därefter upphör samhällets ansvar för den enskildes utbildning, och därmed är också den utbildningsaktiva perioden för många del mer eller mindre avslutad.

Detta synsätt har visserligen modifierats efter hand. Strukturella förändringar på arbetsmarknaden och skillnader inom och mellan generationerna i utbildningsavseende har gjort det nödvändigt att ägna ökad uppmärksamhet åt de vuxnas möjligheter till utbildning. Men de senaste årens expansion av vuxenutbildningen har inte nämnvärt kunnat ändra på förhållandet att ungdomsutbildningen utgör det tunga och dominerande inslaget i utbildningsväsendet. Möjligheterna för vuxna att ”komma tillbaka”, att komplettera eller fördjupa en tidigare utbildning är fortfarande begränsade.

För att kunna bemästra denna nya situation, för att kunna klara av de arbetsmarknadsmässiga och mänskliga problem som följer i förändringarnas spår kommer i många fall de kunskaper som inhämtats under ungdomsåren att vara otillräckliga. Kraven på den enskilde att komplettera och fördjupa sin tidigare utbildning kommer därmed att växa. Jag tror det är riktigt att hävda tesen: *Livslång utbildning – ett nödvändigt synsätt.*

Ett annat tungt vägande skäl för en kraftig förbättring av möjligheterna till vuxenstudier är rättvisekravet. Under 1950- och 1960-talen har det skett en genomgripande reformering av ungdomsskolan och en snabb utbyggnad av den eftergymnasiala utbildningen. En effekt av dessa reformer har blivit att man i vissa avseenden skärpt skillnader i utbildning mellan olika individer. Till de tidigare skillnaderna *inom* generationerna har lagts skillnader *mellan* generationerna. Om inte särskilda åtgärder

vidtas, kommer ännu 1980 en mycket stor del av dem som befinner sig i åldersgruppen 30–44 år att ha en kortare grundutbildning än grundskolan. I åldersgrupperna däröver kommer två tredjedelar eller fler att ha lika kort utbildning, medan nästan alla som då befinner sig i åldersgruppen 20–29 år har en minst elvaårig utbildning. Vi skall också lägga på minnet att ännu in på år 2000 kommer det att finnas människor i arbetsför ålder med bara 6- eller 7-årig folkskola.

Verkningarna av dessa olikheter i utbildning sträcker sig till många områden. Med dem följer också skillnader i arbete, lön, politiska resurser etc. I sin undersökning av svenska folkets inkomster fann t. ex. låginkomstutredningen att "oberoende av vilken jämförelsenorm man använder kommer utbildning och ålder att vara mer betydelsefulla faktorer än näringsgren och regiontyp, då det gäller inkomsternas spridning". Man skall då komma ihåg att om inget särskilt görs kommer under lång tid framöver den äldre delen av arbetskraften också att vara den del som har kortaste utbildningen. Reformerna av ungdomsutbildningen kommer därför att följas upp med reformer, som radikalt förbättrar de vuxnas studie- och utbildningsmöjligheter. Det är ett starkt rättvisekrav att de som i sin ungdom av olika skäl – dålig ekonomi, bosättning långt från skolorten, brist på utbildningsplatser etc. – inte fick den utbildning, som svarar mot deras förmåga och intresse, i så stor utsträckning som möjligt får chansen att kompensera detta.

Det finns emellertid skäl att i det här sammanhanget varna för en alltför formell syn på människors kunskaps- och utbildningsnivå. Det står alldeles klart att många inom dagens vuxna generation, som formellt bara har en 6- eller 7-årig folkskola bakom sig, genom erfarenheter i förvärvslivet, genom deltagande i folkrörelsernas arbete, genom deltagande i studieförbundens studiecirklar eller på annat sätt skaffat sig en reell kunskapsnivå som gör att de väl kan mäta sig med dagens utbildade ungdom.

Särskilda svårigheter att få vuxenutbildning möter dem som har oregelbundna arbetstider, t. ex. skiftarbetare och anställda inom service-näringsen. Svårigheten att få ledigt för studier, otillräckligt eller dåligt vuxenanpassat studiestöd och bristen på barntillsynsplatser visar på de sociala och ekonomiska förhållanden, som på många håll lägger hinder i vägen för deltagande i vuxenutbildningen.

För att undanröja dessa och andra studiehinder fordras reformer t. ex. på det studiesociala området och inom familjepolitiken. Men även åtgärder, som påverkar tillgången på olika former av vuxenutbildning, är betydelsefulla.

Den mycket kraftiga tillströmning av deltagare till den kommunala vuxenutbildningen som skedde under 1960-talet har förbytts i stagnation eller vikande efterfrågan. Denna utveckling kan ha många förklaringar. En torde vara att det uppdämda behov som ackumulerats under lång tid fick sitt utlopp under de första åren i den starka efterfrågan på vuxenundervisning.

Nu när elevtalen sjunkit ner på "normal nivå" kommer de hinder som finns i mer uppenbar dager. Dit hör den ännu olösta frågan om det studiesociala stödet. Det är en fråga som utredningen om studiesocialt

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

stöd för vuxna – SVUX – grubblar över, och det är angeläget att snabbt få en lösning på detta "studiehinder". Jag skulle till herr Wiklund i Härnösand, som för utskottets räkning skall tala senare här och som tillika är ordförande i den utredning som jag nämnde, rikta en fråga. SVUX har ju arbetat länge och förmodligen mycket grundligt, men jag menar att det brådskar med en studiesocial reform för de vuxenstuderande. Min fråga blir: När räknar ni i utredningen med att SVUX kan komma med ett förslag eller med sitt slutbetänkande?

Utöver de ekonomiska och sociala hinder som bromsar en angelägen utbyggnad av vuxenundervisningen har vi de geografiska svårigheter som de vuxenstuderande möter i våra – till ytan – stora kommuner. Inom stödområdet har man nu möjlighet att inrätta ämneskurser på grundskolenivå om elevtalet varaktigt uppgår till åtta. Detsamma gäller några orter där skiftarbete förekommer i större omfattning. Men även utanför stödområdet finns så markerade glesbygdsområden att det är svårt att fylla kurserna till det stipulerade antalet av tolv deltagare som nu fordras.

Skolöverstyrelsen har som sin mening hävdad att detta högre kvalifikationstal är ett stort hinder. Vi reservanter från folkpartiet och centern menar att en förändring måste ske, om förhoppningen om en bättre regional spridning av vuxenutbildningen skall kunna infrias.

När det gäller lärarorganisationen inom den kommunala vuxenutbildningen är det angeläget att denna utbildningsform snarast möjligt får klarhet i sina arbetsformer. Vuxenundervisningen ställer speciella krav i pedagogiskt hänseende, och skall dessa kunna tillgodoses måste organisationen för lärarnas vidkommande få fastare former än för närvarande. Nu har den kommunala vuxenutbildningen delvis fått hanka sig fram på provisoriska lösningar, som inte kan ha främjat undervisningens kvalitet. Därtill kommer de praktiska svårigheter som reser sig i samband med planering och schemaläggning för läsåret. Det är därför viktigt att den tjänsteorganisation för den kommunala vuxenutbildningen som utskottet ser som nödvändig verkligen kan träda i kraft från den 1 juli 1975.

Den organisationsmodell som föreslogs i propositionen innehåller regler, som kan få effekter vilka motverkar en god utveckling av den kommunala vuxenundervisningen. Dessutom är förslaget konsckvenser svåra att överblicka. Bl. a. av den anledningen yrkar utskottet avslag på propositionen i denna del och beställer ett nytt förslag till nästa år. Något annat fanns knappast för oss att göra. Men vi måste beklaga att en ny och fastare lärarorganisation inom kommunal vuxenutbildning inte blev möjlig att förverkliga redan fr. o. m. i höst.

Betänkandet behandlar även anslaget Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet. Detta anslag infördes 1970/71 och har visat sig fylla ett stort behov. Ofta finns det inom löntagarorganisationerna grupper med en kort grundutbildning. Tillströmningen till denna undervisning har också varit mycket kraftig, och i år föreslås en väsentlig uppräknig av anslagsbeloppet, ett förslag som utskottet ger ett enhälligt stöd.

Från 1972/73 har Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges fiskares riksförbund fått medel att försöksvis ordna central kursverksamhet. I år föreslår utskottet att denna grupp utvidgas genom tillmötesgående till en

del av yrkandena i folktopartimotionen 456 av herrar Andersson i Örebro och Nyquist samt av samma förslag i trepartimotionen 753 av herr Jonsson i Mora m. fl. om att Sveriges hantverks- och industriorganisation, SHIO, och Sveriges köpmannaförbund skulle få del av statligt stöd till central kursverksamhet.

Den kompromiss som var möjlig att uppnå i utskottet innebär att SHIO till sin centrala kursverksamhet beviljas ett belopp om 40 000 kronor. Det finns mycket starka argument för att just hantverkarna, som är verksamma på små arbetsplatser – ofta ensamma i sin yrkesutövning – har särskilt stort behov av att kunna tillgodogöra sig ett utbud av utbildning och information, som de tidigare inte haft tillgång till.

Socialdemokraterna har här tillmötesgått ett flerårigt krav från oppositionen. Det hedrar utskottets socialdemokrater att man tagit sakskalet och inte är bunden av gamla lösningar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan utom vad beträffar punkten 2 moment 4, där jag yrkar bifall till reservationen 1.

Fru LANTZ (vpk):

Herr talman! I utbildningsutskottets betänkande nr 20 tas bl. a. frågan om tjänsteförhållandena inom den kommunala vuxenutbildningen och undervisningen i svenska för invandrare upp. Ett antal motioner har väckts till årets riksdag med anledning av tjänsteförhållandena inom den kommunala vuxenutbildningen, bl. a. vpk-motionen 1383. Från två utgångspunkter är det nödvändigt att se över tjänsteförhållandena inom den kommunala vuxenutbildningen.

För det första måste – och det är det viktigaste – vuxenutbildningens elever ha rätt att ställa samma krav som elever i grundskola och gymnasieskola i övrigt, nämligen att det upprätthålls en kontinuitet i undervisningen genom att lärarna är fast anställda just för vuxenutbildning. För det andra är det inte rimligt att en stor löntagargrupp, samtidigt som riksdagen i andra sammanhang förstärker anställningstryggheten för olika löntagargrupper, saknar trygghet i anställningen.

Statsverkspropositionens förslag om att högst 35 procent av timunderlaget i den kommunala vuxenutbildningen skall få komplettera underlaget för att inrätta icke ordinarie lärartjänster i grundskola och gymnasieskola tillgodoser inte elevernas berättigade krav på en med grundskolan och gymnasieskolan likvärdig kvalitet i undervisningen. Inte heller förbättras i nämnvärd grad anställningstryggheten för personalen.

En översyn av tjänsteorganisationen för den kommunala vuxenutbildningen för att undanröja nämnda brister föreslås i motionen 1383. Enligt utskottets uppfattning bör anställningstryggheten förbättras för lärare verksamma inom den kommunala vuxenutbildningen, varvid skolformens speciella arbetsförhållanden bör beaktas. Utskottet kan alltså inte godkänna de riktlinjer för lärarorganisationen inom den kommunala vuxenutbildningen som föreslås i statsverkspropositionen utan förordar en allsidig prövning av frågan.

Jag har självfallet, herr talman, inget yrkande att framställa i det här sammanhanget. Jag konstaterar i stället med tillfredsställelse att inten-

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

tionerna i bl. a. motionen 1383 blivit till fullo tillgodosedda vid utskottets behandling.

I statsverkspropositionen beräknas undervisningsbehovet när det gäller studiecirkelverksamhet för invandrare i svenska språket med samhällsorientering omfatta oförändrat 550 000 timmar under budgetåret 1974/75. Enligt skolöverstyrelsens uppfattning bör man emellertid räkna med ett behov av minst 600 000 timmar. Det är också det behov som studieförbunden redovisar. Förmodligen krävs det ett ännu större timantal. Vänsterpartiet kommunisterna delar skolöverstyrelsens uppfattning i denna fråga och har i motionen 1386 till årets riksdag yrkat på 600 000 undervisningstimmar.

En ordentlig satsning på studiecirkelverksamheten i svenska språket för invandrare ger förutom kunskaper i svenska även positiva sociala konsekvenser i form av ett ökat kontaktutbyte, som i sin tur kan underlätta invandrarnas anpassning i det svenska samhället.

Det totala antalet immigranter år 1973 var 29 400, varav 21 500 var i arbetsför ålder. Nettoinvandringen under första kvartalet 1974 visar ett överskott. Som ett exempel kan nämnas att utvandringen under första kvartalet 1973 var 11 000, medan den under första kvartalet 1974 uppgick till endast 8 000. Det finns anledning att förmoda att tendensen till ett nettoöverskott av invandrare kommer att hålla i sig på grund av konjunkturuppgången.

Skolöverstyrelsen har vidare upprepat sitt tidigare framförda förslag om ett borttagande av timtalsbegränsningen för studiecirkelverksamhet. Vänsterpartiet kommunisterna delar även här skolöverstyrelsens uppfattning. Departementet är inte berett att tillmötesgå skolöverstyrelsens önskemål, och inte heller vid utskottsbehandlingen har kravet på slopande av timtaket mött förståelse. Timtalsbegränsningen kan få olyckliga konsekvenser. Den har redan medfört att flera studieförbund måst avvisa invandrare, vilka sökt sig till deras kurser, och att insatser för hemarbetande kvinnor och andra icke yrkesverksamma grupper måst avbrytas eller aldrig kommit till stånd.

För innevarande år täcks 300 000 timmar av den s. k. lagbundna undervisningen. Behovet för den lagbundna undervisningen innevarande år är 125 000 timmar. I år kommer det alltså, på grund av att denna del av undervisningen inte till fullo kommit i gång, att finnas ett överskott på 175 000 lagbundna timmar.

När det gäller den icke lagbundna undervisningen visar erfarenheterna att där finns ett kraftigt underskott. Den öppna undervisningen är styvmoderligt behandlad. Även andra kategorier av invandrare än anställda måste ha rätt att ställa krav på svenskundervisning.

Bland studieförbunden – kanske med undantag för ABF, som ju till 95 procent handhar den lagbundna undervisningen – finns också ett stort behov av en ökning av timantalet för den öppna undervisningen. Studieförbunden har i dagarna larmat skolöverstyrelsen om att timantalet i den öppna undervisningen inte räcker till. Skolöverstyrelsen skickar i dag en skrivelse till departementet, där skolöverstyrelsen redovisar ett behov av ytterligare 80 000 studietimmar för den öppna undervisningen. Där torde en överföring bli nödvändig från det lagbundna timantalet till

den öppna delen. Detta är ytterligare ett argument för att timtalsbegränsningen måste bort.

I motionen 1386 hemställs även att regeln om minst tio deltagare vid cirkelstart mjukas upp. Denna bestämmelse skapar stora problem, särskilt i glesbygd. En återgång till de föreskrifter som fanns före den 1 juli 1972, dvs. till samma regler som gäller för de allmänna studiecirkelarna, bör ske. Inte heller det kravet är utskottet berett att tillstyrka.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2, 3 och 4 i utskottets betänkande nr 20.

Herr WIKLUND (s):

Herr talman! När man sitter och lyssnar på den här debatten och betänker hur pass eniga vi har varit i utskottet, tycker man nästan att det är en bataljmålning i överkant. Vi från utskottsmajoriteten har egentligen ingenting att tillägga till de ganska målade och omfattande beskrivningar som har gjorts från reservanternas sida. Jag vill bara anföra några synpunkter.

Herr Karlsson i Mariefred tog i och talade om halvmesyr, om jag fattade honom rätt, när det gäller propositionen. Det var ju ändå så, herr Karlsson, att båda dessa förslag – både det som kom från SÖ och det som kom i propositionen – ansågs av utskottet gemensamt ha sådana brister och innebära sådana icke kartlagda konsekvenser att vi av den anledningen skrev som vi gjorde. Vi har varit eniga om att låta departementet få möjligheter att se på denna fråga ett år till. Så allvarligt var det inte i övrigt. Man skulle verkligen få pröva alla konsekvenser, diskutera med lärarorganisationerna osv.

Herr Jonsson i Alingsås frågade när SVUX skulle höra av sig. Vi kan väl nu säga att enligt det tidsprogram som föreligger kommer SVUX att vid månadskiftet juni–juli lägga fram ett förslag i fråga om studiestödet för vuxna. Vi hoppas att utbildningsministern därigenom får möjlighet att ta hänsyn till de förslag som vi framlägger, när han i höst börjar arbeta både med statsverkspropositionen och med övriga propositioner.

Här har sagts att socialdemokraterna i utbildningsutskottet först nu tagit sitt förnuft till fånga när det gäller bidraget till löntagarorganisationerna. Det är en sanning med stor modifikation. Under några år har det ju utgått bidrag till en försöksverksamhet som de här organisationerna bedrivit. Nu förelåg det motioner om bidrag till hantverkarnas och köpmännens organisationer. Då var vi ganska eniga om att – för att ingen skulle behöva känna sig besvårad i fortsättningen – införa en särskild anslagsrubrik kallad Bidrag till vissa organisationers centrala kursverksamhet, och så skulle anslaget till löntagarorganisationerna stå orört. På det viset fick vi en renare behandlingsmetod, och att anslaget för försöksverksamheten sedan ökades på med ungefär 40 000 kronor var väl inte så underligt.

Jag vill tillägga att vi i utskottet var ganska eniga om att man i fortsättningen för den här försöksverksamheten också skulle redovisa de bidragsbitar som kommer från annat håll – från andra anslagsrubriker och huvudtitlar än utbildningssidan så att säga.

Herr talman! Jag skall med anledning av reservationerna försöka att

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

ganska kort lämna några kompletterande uppgifter utöver utskottets rätt utförliga skrivning.

I reservationen I åberopas angelägenheten av att man erbjuder vuxenstudier med bl. a. olika inriktning, och reservanterna menar att den försöksverksamhet som nu föreslås med samläsning i ämnet matematik är otillräcklig. Vi kan väl hålla med om det. Men det är ändå försöksverksamhet som vi vill bedriva för att se om dessa vägar är framkomliga. Vi vill konstatera det genom en försöksverksamhet.

Dessutom återkommer man i reservationen med förslaget om att kurs skall få anordnas om deltagarantalet bedöms bli, som man säger, varaktigt lägst åtta. Utskottet har ju utförligt motiverat vad som sker inom de områden som motionerna och reservationerna berör, och jag skall – som jag sade tidigare – bara lämna några kompletterande uppgifter.

Skolöverstyrelsen har nyligen, som herr Karlsson i Mariefred redan framhållit, överlämnat ett förslag till Kungl. Maj:t om förändrat system för resursanvisning till den kommunala vuxenutbildningen med bl. a. den motiveringen att utbildningsverksamheten i befolkningsglesa områden behöver ett starkare stöd. Samma motiv anförs också när det gäller de s. k. mindre frekventa ämnena inom den kommunala vuxenutbildningen. Enligt skolöverstyrelsen förutses förslaget träda i kraft den 1 juli 1975. Eftersom förslaget nyligen är överlämnat till utbildningsdepartementet tycker vi att den här tiden bör man ha på sig för att kunna framlägga ett förslag som är något så när riktigt genomtänkt och förankrat när det hela förs ut i praktisk verksamhet.

Jag skall bara med ett enda exempel illustrera hur systemet kommer att verka efter den 1 juli 1975 enligt skolöverstyrelsens förslag.

I dag krävs det som sagt tolv deltagare för en kurs. Enligt det av skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnade förslaget krävs inte antalet tolv för att man skall starta en kurs. Man kan börja en kurs med exempelvis åtta deltagare, men då inträder beräkningsgrunder, baserade på vilken form av utbildning det gäller och var någonstans i landet som utbildningen erbjuds. Detta medför att storleken av det statliga bidraget blir beroende av alla dessa faktorer.

Herr Karlsson i Mariefred sade att han aldrig kan bli helt tillfredsställd, men vi menar att om hänsyn tas till den form av utbildning det här gäller innebär skolöverstyrelsens förslag – som nyligen har överlämnats till Kungl. Maj:ts och utbildningsdepartementets prövning – att de mest glesbefolkade områdena får ett jämförelsevis bättre stöd än det som kommer de stora orterna till del. Förslaget är för tekniskt för att beskrivas här, och det skulle också föra alldeles för långt att göra det. Men jag är övertygad om att herr Karlsson vet vad det betyder att gå fram efter dessa linjer.

Den princip som det här är fråga om har vi i utskottsmajoriteten funnit vara både rättvis och riktig, speciellt mot den bakgrund som utskottet redovisar på s. 3 i betänkandet. Där säger utskottet att 277 av landets 278 kommuner – alltså alla utom en – i dag ordnar kommunal vuxenutbildning. Men litet senare säger utskottet att särskilda skolenheter för den kommunala vuxenutbildningen har man bara kunnat inrätta i 26 av dessa 277 kommuner. Därav framgår med all önskvärd tydlighet

att skolöverstyrelsens förslag om en annan resurstilldelning kommer att medföra förbättringar i den riktning som reservanterna önskar. Vi förutsätter också att förslag härom framläggs i så god tid att förbättringar kan göras redan den 1 juli 1975.

Slutligen några ord om reservationerna 2, 3 och 4 från vänsterpartiet kommunisterna. Jag tror inte att det finns någon av de många som arbetar med studieverksamhet som inte önskar förbättringar och förändringar, kanske t. o. m. förbättringar i den riktning som vpk-reservationen avser. Men det kostar mycket pengar både att upphäva timtalsbegränsningen och att bifalla reservationen 3 om antalet deltagare vid cirkelstart. Vidare vet vi – vilket fru Lantz också har skrivit in i reservationen 4 – att en ökning av antalet studietimmar med 50 000 skulle medföra en kostnadsökning på ca 6,5 miljoner kronor, och vid ett bifall till reservationerna 2 och 3 skulle vi få en ytterligare kostnadsökning utöver dessa 6,5 miljoner, som vi med någorlunda säkerhet kan räkna oss fram till som resultat av ett bifall till reservationen 4.

Herr talman! Jag vill sluta detta mitt inlägg med att yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr KARLSSON i Mariefred (c) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Wiklund tyckte att mitt anförande liknande en *bataljmålning*, så tror jag ändå att det var en ganska vacker *bataljmålning*, inte minst med hänsyn till enhälligheten i utskottets arbete och utskottets ställningstagande när det gäller lärarorganisationen i den kommunala vuxenutbildningen. Herr Wiklund vet helt säkert också, med det intresse han har för alla kulturella sammanhang, att det knappast finns något konstverk som inte uppvisar någon liten defekt, och det var de defekterna som jag berörde i mitt anförande. Såvitt jag uppfattat rätt har detta också kommit fram i utbildningsutskottets betänkande i vad gäller lärarorganisationen.

Vi var i utskottet överens om att de förslag som förelåg inte kunde tillstyrkas. Både det förslag som ytterst emanerade från skolöverstyrelsen – och som till vissa delar togs upp av några motionärer – och Kungl. Maj:ts proposition var av den typen att man inte kunde biträda dem direkt. Men herr Wiklund vet också mycket väl att vad utskottet framför allt tagit ställning till och argumenterade emot var den proposition som förelåg i sammanhanget.

Herr Wiklund säger att det förslag som har framlagts från SÖ om bättre möjligheter att anordna kurser i glesbygdsområden och i mindre frekventa ämnen kommer att tillgodose det som vi är ute efter i reservationen.

Låt mig säga att vi inte har någonting att invända mot detta förslag från SÖ, såvitt jag vet – även om jag inte känner till alla detaljer. Jag får väl reda på dem så småningom. Vi begärde ju ett sådant förslag redan förra året när frågan behandlades. Men detta förslag tillgodoser inte önskemålet om speciella kurser på grundskolenivå. Jag sade i slutet på mitt anförande att det måste markeras att det här är fråga om en statlig angelägenhet, som inte får inverka på den friare resursanvändningen och hur kommunerna, huvudmännen, vill utnyttja resurserna.

Jag anser, herr Wiklund, att det vore lämpligt att vid beredningen inom Kungl. Maj:ts kansli av det här förslaget från SÖ även ta upp till beredning det yrkande som vi framställer i reservationen 1.

Herr JONSSON i Alingsås (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wiklund gjorde litet invändningar beträffande socialdemokraternas nya ställningstagande till hantverkarnas möjlighet att få statligt stöd för central kursverksamhet. Han ansåg att det var en sanning med modifikation att socialdemokraterna på den punkten har tagit sitt förnuft till fånga. Ja, det är möjligt att jag har gjort en överskattning här. Men tänker man på att utskottets majoritet tidigare år har avstyrkt samma yrkande, så kan man inte komma till annan slutsats än att socialdemokraterna i den här frågan har ändrat uppfattning. Jag vidhåller alltså att denna nya ståndpunkt hedrar socialdemokraterna.

Herr Wiklund talade om SÖ-förslaget beträffande ett lägre tal för att inrätta ämneskurser i kommunal vuxenutbildning vilket skulle innebära förbättringar och därmed tillmötesgå reservanternas. Han förutsatte att den förändringen kunde komma att gälla redan i år. Det är möjligt att herr Wiklund har den förhoppningen, men det finns inga garantier för att vi får ett sådant uttalande från riksdagen. Kungl. Maj:t kan förhålla frågan och har tidigare stoppat undan en del goda förslag från sitt eget ämbetsverk. Vi har alltså ingen säker beställning av detta. Det får vi endast om vi röstar på reservationen 1, och jag vidhåller mitt yrkande om bifall till denna.

Jag vill tacka för det besked herr Wiklund gav om SVUX -- att det ändå ligger så nära i tiden. Jag tror och hoppas att det kommer att bli ett så kraftigt och konstruktivt förslag att vi genom det rejält kan ta itu med formerna för att förverkliga den livslånga utbildningen.

Fru LANTZ (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wiklund sade att även han önskade förbättra förhållandena när det gäller svenskundervisning för invandrare, men att det kostar pengar. Ja, kostar pengar gör ju allting. Frågan är bara vad man vill prioritera i sådana här sammanhang. Det är en fråga om hur mycket man menar allvar när man säger sig vilja satsa på svenskundervisning för invandrare.

SÖ har starka skäl att förmoda att inte ens de 600 000 timmarna skall räcka under kommande år. Speciellt kommer den lagbundna undervisningen att fungera bättre under nästa budgetår, vilket i sin tur medför att det inte finns möjlighet att överföra timantal från den lagbundna undervisningen till den öppna. Denna möjlighet finns i år, eftersom den lagbundna undervisningen inte till fullo tagit i anspråk det timantal som står till buds.

Herr WIKLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall börja med att säga några ord till herr Karlsson i Mariefred. Det är inte alldeles klart att man, om man hittar några fläckar i en bataljmålning, skall försöka överbetona dem. Men jag tycker att

överbetoningen var en aning för stor med tanke på att fläckarna var ganska små och svårfunna i det här sammanhanget.

Jag sade inte att de anspråk som herr Karlsson i Mariefred och kanske också reservanterna har kommer att tillgodoses. Jag hoppades att de anspråken skulle tillgodoses, och vi vår väl se hur det blir. Herr Jonsson i Alingsås har uttalat tvivel och anfört att förhållningar har skett tidigare. I det här fallet kan man inte beskylla någon för förhållning, eftersom förslaget överlämnades från SÖ till utbildningsdepartementet i april, och departementet har alltså inte mer än hunnit få det.

Naturligtvis kan det ske förändringar, och jag vill säga även till fru Lantz att man måste göra avvägningar i vissa fall, men fru Lantz har inte lagt fram förslag till vad vi skulle dra in på för att klara ett påslag av 6,5 eller 10 miljoner kronor för den här verksamheten. Även på den punkten har utfärdats en skrivelse, som kanske inte riktigt hunnit torka, eftersom den enligt fru Lantz har gått över till utbildningsdepartementet från SÖ i dag. Låt oss avvakta behandlingen i utbildningsdepartementet av den frågan, fru Lantz.

Jag kommer ihåg att jag tidigare, som aktiv ABF-are, upplevt hur man behandlat sådana här frågor. Om det funnits tillräckliga motiv och om det funnits möjligheter har man givit extra anslag. Vi får väl se hur det går här. Låt departementet i lugn och ro nu pröva den fråga som aktualiserats i SÖ:s skrivelse.

Sedan önskade herr Karlsson att man också skulle pröva den fråga som reservanterna tagit upp. Vad innebär deras förslag? Det innebär i stort sett att man – som jag tidigare beskrev – för en kurs på 120 timmar skall ha ett elevantal på åtta ograverat. Jag tror att det är bättre med en friare resurstilldelning enligt de former som föreslås av SÖ än den form som reservanterna har försökt beskriva.

Herr KARLSSON i Mariefred (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag återkommer till herr Wiklunds bataljmålning. Jag är tacksam för att herr Wiklund vill rätta till de där fläckarna, och jag är också tacksam över att han inte resonerar som så att det skall vara vissa fläckar för att förhöja skönheten i det hela.

När det sedan gäller friare resursanvändning kontra en generell sänkning av antalet kursdeltagare är det klart att dessa två företeelser inte upphäver varandra. Som jag ser detta rör det sig om två väsentligt olika saker: Den ena är en generell historia beträffande grundskolenivån. Den andra rör problemen för vuxenundervisningen över huvud taget, och där är det självfallet riktigt med en friare resursanvändning.

Herr WIKLUND (s) kort genmäle:

Herr talman! Diskussionen om bataljmålningen skulle vi kunna fortsätta en stund till. Herr Karlsson i Mariefred måste betänka att man inte slänger in vilken färg som helst på de nakna fläckarna; man kan inte heller måla en blå färg på en röd färg bara för att färgen skall bytas, utan man funderar mycket noga, och ofta tar man konstnärlig expertis till sin hjälp. Jag hoppas att vi också låter utbildningsexpertisen se på hur vi kan klara av de här skönhetsfläckarna.

Herr NORDSTRANDH (m):

Herr talman! Det skulle vara frestande att gå in i den här konstdiskussionen från de aspekter jag kunde lägga på den, men jag skall avstå från att göra det.

Betänkandet innehåller ingen reservation av oss moderater. Följaktligen har vi enligt talarlistpraxis inte fått tillfälle att delta i den allmänna högstämnda och ordrika värdering av den kommunala vuxenundervisningens utomordentliga betydelse och värde som föregick utskottstalessmannens framträdande, men det kan vi stå ut med. Vi kan, liksom herr Wiklund, instämma i praktiskt taget varje berömmande ord som har fällt.

Herr Wiklund och jag har ingen anledning att diskutera med varandra – vi är ju, som framgår av utskottsbetänkandet, i princip eniga. Men då jag märker att jag har förmånen att se utbildningsministern här i kammaren, skulle jag vilja fästa hans uppmärksamhet på ett par saker och eventuellt ställa någon fråga till honom.

Beträffande lärartjänstorganisationen för den kommunala vuxenundervisningen samlade sig SÖ äntligen – på försommaren 1973 – till ett förslag till Kungl. Maj:t om en särskild tjänstetyp för kommunal vuxenundervisning på basis av extra ordinarie och extra tjänster. Vi moderater anknöt till det förslaget men hade också i motionen 300 vissa synpunkter som vi menade skulle göra en tjänsteorganisation ännu bättre, om man följde den linjen. I statsverkspropositionen – detta har berörts här flera gånger – gick dock Kungl. Maj:t, såsom jag ser det ganska oförklarligt, helt emot SÖ:s förslag och knöt lärartjänsterna i den kommunala vuxenundervisningen, schematiskt uttryckt, till ungdomsskolan. Jag skulle bra gärna vilja höra av herr utbildningsministern varför man gjorde detta så framt med ett sådant bakslag som det nu otvivelaktigt har blivit genom att utskottet inte velat ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag utan sagt ifrån att vi skall ha ett nytt förslag. Jag är litet nyfiken faktiskt!

Besvikelsen över att det inte hänt något avgörande nu heller – det har det ju inte gjort – i den segslitna frågan, utan att allt under ytterligare ett år får förbli vid det gamla, är mycket stor hos företrädarna för den kommunala vuxenundervisningen och de berörda lärarorganisationerna. Detta har inte tidigare sagts här i debatten, men jag anser att jag bör säga det. Jag delar nämligen personligen helt den besvikelsen men utgår nu från att utbildningsdepartementet uppfattar utbildningsutskottets ställningstagande och riksdagens beslut i dag som en ganska ovillkorlig order. Då blir också följden: ett år till och problemet måste vara löst, förhoppningsvis i princip på SÖ:s och motionärernas väg. Jag sade i *princip*; inte på något sätt i detaljer.

Kravet på att det skall finnas arvodesbefattningar för huvudlärare och institutionsföreståndare även inom den kommunala vuxenutbildningen är gammalt. SÖ har vid något tillfälle föreslagit sådana befattningar, och även motionsledes har saken tagits upp gång på gång, så också i år, bl. a. i motionen 299 från moderata samlingspartiet.

Kungl. Maj:t och utbildningsutskottets majoritet har tidigare varit direkta nejsägare. I år räddar sig utskottet bakom uttalandet – och detta

är också jag med på – att systemet med huvudlärare och institutionsföreståndare skall ges en generell prövning vid beredningen av betänkandet från utredningen om skolans inre arbete. Det betänkandet skall ju komma inom några månader. Utskottet vill således vänta med att säga ett ja eller ett nej till de ifrågakvarande arvodestjänsterna.

Vi moderater i utskottet som tidigare hårt drivit kravet på tillsättande av dessa tjänster fogar oss alltså i ytterligare någon väntan, följande vedertagen praxis att inte gå före det omedelbara offentliggörandet av ett utredningsbetänkande. Att utredningen, som för övrigt i första hand sysslar med grundskolans problem, skulle kunna komma fram till att huvudlärare och institutionsföreståndare inte behövs i den kommunala vuxenutbildningen förefaller mig dock inte troligt – det är väl därför ett alternativ som man inte bör räkna med. Uppskovet är alltså närmast ett skenuppskov, men jag är som sagt med på det för att följa praxis.

Men nu är det av intresse, herr utbildningsministern, – och jag skulle ha varit glad om statsrådet Hjelm-Wallén också hade varit här – att observera att statsrådet Hjelm-Wallén i propositionen 99 till skillnad från utbildningsutskottet föregår vad SIA-utredningen kan ha att säga om huvudlärare och institutionsföreståndare genom att redan nu föreslå särskilda institutionsföreståndare i vissa ämnen på grundskolans högstadium. Det är ett ofrånkomligt faktum. Här handlar man alltså på olika sätt i utbildningsutskottet och i departementet. Det kanske finns vissa orsaker till detta men det är dock fråga om olika handlingssätt. Till propositionen 99 återkommer jag vid behandlingen av den, men jag har velat säga detta redan nu för att göra jämförelsen.

Beträffande bidragen till vissa organisationers centrala kursverksamhet vill jag för min och för moderaternas del ge uttryck åt förhoppningen att även Sveriges köpmannaförbund liksom andra likartade organisationer efter hand skall komma i åtnjutande av den faktiska förmån som dessa bidrag utgör. Jag utgår från att det kommer att bli fler etapper på denna väg och att det inte bara är fråga om denna start så att säga.

Jag har inget annat yrkande, herr talman, än om bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 2

M o m. 1–3

Utskottets hemställan bifölles.

M o m. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Larsson i Staffanstorp m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Karlsson i Mariefred begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

*Anslag till vuxen-
utbildning*

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 2 mom. 4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Larsson i Staffanstorp m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Karlsson i Mariefred begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 204
Nej — 109
Avstår — 1

Herr Helén (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men av misstag nedtryckt ja-knappen.

M o m. 5–9
Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3
Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4
M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 4 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 295
Nej — 19
Avstår — 1

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 4 mom. 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	291
Nej	—	20
Avstår	—	3

M o m. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av fru Lantz, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkandet nr 20 punkten 4 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av fru Lantz.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Lantz begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	295
Nej	—	19
Avstår	—	1

Punkten 5

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6 Föredrogs

Trafikutskottets betänkande

Nr 16 i anledning av propositionen 1974:92 angående anläggande av Göteborg—Landvetter flygplats

Näringsutskottets betänkande

Nr 28 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Civilutskottets betänkande

Nr 24 angående uppskov med behandling av vissa ärenden

Skatteutskottets betänkanden

Nr 26 i anledning av motioner om höjning av schablonavdraget vid beräkning av inkomst av tjänst

Nr 27 i anledning av motioner om vissa frågor rörande taxeringsnämnder

Nr 28 i anledning av motion om skattebefrielse för viss stiftelse

Nr 31 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:111 med förslag till förordning om ändring i förordningen (1960:258) om utjämningskatt å vissa varor, m. m.

Utrikesutskottets betänkande

Nr 4 i anledning av propositionen 1974:91 angående medel för det nordiska ministerrådssekretariatet i Oslo

Kulturutskottets betänkande

Nr 13 i anledning av propositionen 1974:41 angående 1975 års verksamhetsbudget för det nordiska kultursamarbetet m. m. jämte motion

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 7 Herr förste vice talmannen meddelade att på morgondagens föredragningslista skulle försvarsutskottets betänkanden nr 19–23 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 8 Interpellation nr 80 om ökad sysselsättning inom byggnads- och tillverkningsindustrin i Stockholmsområdet

Ordet lämnades på begäran till

Herr LINDKVIST (s), som yttrade:

Herr talman! I Stockholms kommun har befolkningen minskat kraftigt under senare år. 1973–1974 uppgick folkmängden till 678 000 personer mot drygt 800 000 år 1960. Enbart under 1972 och 1973 har befolkningen minskat med ca 50 000. Fram till 1980 kommer befolkningen enligt aktuella prognoser att minska till 620 000.

Det är inte bara befolkningsutvecklingen som är oroande. Åldersstrukturen på befolkningen innebär också problem. 1972 var 15 procent av befolkningen över 67 år. 1980 beräknas denna andel öka till 20 procent. Detta sker samtidigt som antalet barn och ungdom under 15 år minskar från 15 procent till 13 procent.

Stockholms län har under senare delen av 1960-talet haft en stark befolkningsökning. Under 1971 begränsades denna ökning till ca 9 000 personer. 1972 uppvisade länet oförändrad folkmängd för att under 1973 visa på en nedgång med drygt 1 000 personer.

Stockholmsregionen har sedan 1965 förlorat ca 40 000 arbetstillfällen inom tillverkningsindustri och byggnadsverksamhet. I Stockholms kommun är nedgången över 50 000. Enbart inom verkstadsindustrin är nedgången 11 000. Samtidigt med att det skett en förskjutning från de varuproducerande till de tjänstproducerande sektorerna har totalantalet arbetstillfällen i Stockholm minskat med 55 000 sedan 1965. Mot bakgrund av att antalet arbetstillfällen har minskat har antalet lediga

platser understigit antalet arbetslösa under de senaste åren i Stockholms län.

Nr 75

Onsdagen den
8 maj 1974

Antal arbetslösa och lediga platser 1971–1974

Månad	Arbetslösa				Lediga platser			1974
	1971	1972	1973	1974	1971	1972	1973	
Februari	4 760	8 130	8 700	7 960	7 910	5 440	5 800	5 800
Maj	4 490	6 550	6 720		10 430	7 530	7 410	
Augusti	4 660	6 050	7 090		8 200	7 210	7 200	
November	7 360	7 820	7 510		5 240	4 840	6 780	

En annan följd av denna utveckling är att Stockholmsregionen fått en mer ensidig sammansättning av arbetsmarknaden. Antalet sysselsatta inom industrin har minskat kraftigt, och den tjänsteproducerande sektorn har kommit att dominera sysselsättningen på ett sätt som markant avviker från förhållandena i landet för övrigt.

Chefen för inrikesdepartementet anförde i propositionen 1972:111 om regionalpolitiskt handlingsprogram m. m. att en dämpning av tillväxttakten i storstadsområdena inte får leda till att de sociala förhållandena och servicen i storstadsområdena försämras. Inrikesministern framhöll därvid: ”I Stockholmsområdet har nedgången i industrissysselsättningen varit så stor att den fortsatta utvecklingen måste ägnas särskild uppmärksamhet.” (Prop. 1972:111, s. 478 och 479.)

Kommuner och landsting skall sörja för en allsidig utveckling av regionens sysselsättning och näringsliv. Detta kan emellertid endast ske om den allmänna närings-, sysselsättnings- och regionalpolitiken skapar de grundläggande betingelserna för en sådan utveckling. För Stockholmsregionens del torde en förutsättning vara att den sedan ett årtionde pågående utflyttningen av tillverkningsindustrin stoppas.

Det är därför en angelägen näringspolitisk och regionalpolitisk uppgift att ta till vara den tillverkningsindustri som fortfarande finns kvar i Stockholmsområdet, stimulera uppkomsten av nya sysselsättningstillfällen inom industrin i detta område och därmed skapa en mer allsidig näringsstruktur i Stockholmsområdet.

Den utflyttning av industriföretag från Stockholmsområdet som bl. a. skett med stöd av lokaliseringsmedel måste förbytas i en planerad tillväxt i regionen av tillverkningsindustri. De uttalanden som helt nyligen gjorts av chefen för arbetsmarknadsdepartementet tyder på att statsmakterna inte längre beviljar lokaliseringstöd för utflyttning av industriföretag från Stockholmsområdet. Sett mot bakgrunden av detta klara besked framstår den AMS-folder som nyligen utsänts till en rad företag i landet som onödig. Utvecklingen i Stockholmsområdet i fråga om industriföretag är så bekymmersam och allvarlig att tidpunkten nu är inne för att med lokaliseringsmedel stödja de företag inom tillverkningsindustrin som är beredda att etablera sig i Stockholmsområdet.

Med hänvisning till här redovisade förhållanden hemställs om kammarens tillstånd att till herr arbetsmarknadsministern få framställa följande fråga:

På vilket sätt – och med vilka medel – är statsrådet beredd medverka

Nr 75
Onsdagen den
8 maj 1974

till en ökad sysselsättning inom byggnads- och tillverkningsindustrin i Stockholmsområdet?

Denna anhållan bordlades.

§ 9 Anmäldes och bordlades motionerna

Nr 1837 av herr *Bergqvist*

Nr 1838 av herr *Bohman m. fl.*

Nr 1839 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1840 av herr *Hovhammar m. fl.*

Nr 1841 av herr *Löfgren m. fl.*

Nr 1842 av herr *Nordgren m. fl.*

Nr 1843 av herr *Åsling m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:98 med förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, m. m.

§ 10 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställts, nämligen av

Nr 188 Herr *Stridsman* (c) till herr kommunikationsministern angående skyldigheten att förse cykel med belysning:

Anser statsrådet tillräckliga skäl föreligga för krav på att cykel skall vara försedd med belysning om den enbart kommer till användning under dygnets ljusa delar?

Nr 189 Herr *Schött* (m) till herr jordbruksministern om ersättning åt jordbrukare för sandstormsskador:

Vill statsrådet lämna kammaren en redogörelse för omfattningen av de skador, som genom senaste tidens sandstormar drabbat jordbrukarna främst på Gotland och vilka möjligheter till skadeersättning som föreligger?

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 14.45.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Onsdagen den 8 maj

Herr	talmannen 3, 54
"	Geijer, justitieminister 22
"	Johansson i Växjö (c) 23, 26, 27
"	Jonsson i Alingsås (fp) 60, 68
"	Karlsson i Mariefred (c) 57, 67, 69
Fru	Kristensson (m) 6, 17, 20, 22, 35, 48
"	Lantz (vpk) 63, 68
Herr	Lindkvist (s) 74
"	Lövenborg (vpk) 27
Fröken	Mattson (s) 45, 50
Herr	Nordstrandh (m) 70
"	Nygren (s) 15, 19, 21, 25, 26
"	Petersson i Röstånga (fp) 10, 19
"	Pettersson i Västerås (vpk) 12, 18, 21
"	Polstam (c) 9, 39
"	Sundkvist (c) 29
"	Westberg i Ljusdal (fp) 41
"	Wiklund (s) 65, 68, 69

